

**Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет Менеджменту і маркетингу
Кафедра економіки**

**ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
В ЕКЗАМЕНАЦІЙНІЙ КОМІСІЇ:**

**Завідувач кафедри,
д.е.н., проф.**

_____ **Ігор ВІНІЧЕНКО**
« ____ » _____ **2025 р.**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**«ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ МАТЕРІАЛЬНИМИ
РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА»**

Освітньо-професійна програма «Економіка»
Спеціальність 051 «Економіка»
Ступінь вищої освіти: Магістр

Здобувачка

Тетяна ГУРІН

**Науковий керівник,
к.е.н., доцент**

Ольга МАСЛЯЄВА

Дніпро – 2025

ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет: менеджменту і маркетингу

Кафедра: економіки

Спеціальність: 051 «Економіка»

Освітньо-професійна програма: «Економіка»

Освітній ступінь: «Магістр»

З А Т В Е Р Д Ж У Ю

Завідувач кафедри,

д.е.н., проф.

_____ І.І. Вініченко
« _____ » _____ 2024 р.

З А В Д А Н Н Я

на кваліфікаційну роботу

студенту Гурін Тетяні Юріївні

1. Тема роботи: «Формування механізму управління матеріальними ресурсами підприємства»

керівник роботи: Масляєва Ольга Олександрівна, к.е.н., доцентка
затверджені наказом ДДАЕУ від «07» жовтня 2025 р. № 2987.

2. Строк подання студентом роботи: 10 грудня 2025 року.

3. Вихідні дані до роботи: фінансова звітність та внутрішні документи ТОВ «КСГ «ДНІПРО», статті наукова література за темою дослідження, Інтернет-джерела.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розкрити). Вступ. 1. Теоретичні аспекти управління матеріальними ресурсами підприємства. 2. Діагностика стану управління матеріальними ресурсами ТОВ «КСГ «ДНІПРО» 3. Запропоновувати шляхи підвищення ефективності управління матеріальними ресурсами ТОВ «КСГ «ДНІПРО». Висновки і пропозиції.

Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень). 1. Класифікація чинників впливу на ефективність використання матеріальних ресурсів аграрного підприємства; 2. Основні складові аналізу матеріальних ресурсів аграрного підприємства; 3. Динаміка наявних земельних ресурсів у діяльності ТОВ «КСГ «ДНІПРО» у 2022-2024 роках; 4. Аналіз динаміки доходів ТОВ «КСГ «ДНІПРО» у 2022-2024 роках; 5. Динаміка чистого прибутку у діяльності ТОВ «КСГ «ДНІПРО» у 2022-2024 роках; 6. Структура наявних ресурсів у діяльності у ТОВ «КСГ «ДНІПРО» у 2023-2024 роках; 7. Динаміка структури наявних оборотних активів ТОВ «КСГ «ДНІПРО» у 2022-2024 роках; 8. Схема руху товарного і матеріального потоку ТОВ «КСГ «ДНІПРО»; 9. Напрями ефективності використання матеріальних ресурсів

ТОВ «КСГ «ДНІПРО»»; 10. Удосконалений механізм ефективного використання матеріальних ресурсів на стратегічного і оперативному рівнях у діяльності ТОВ «КСГ «ДНІПРО»»

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	Завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 16.12.2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Теоретичні аспекти управління матеріальними ресурсами підприємства	грудень 2024-березень 2025	виконано
2.	Діагностика стану управління матеріальними ресурсами ТОВ «КСГ «ДНІПРО»	березень-липень 2025	виконано
3.	Шляхи підвищення ефективності управління матеріальними ресурсами «КСГ «ДНІПРО»	липень-листопад 2025	виконано
4.	Висновки і пропозиції	листопад 2025	виконано
5.	Оформлення кваліфікаційної роботи	листопад-грудень 2025	виконано

Здобувачка

(підпис)

Тетяна ГУРІН

Науковий керівник

(підпис)

Ольга МАСЛЯЄВА

РЕФЕРАТ

Тема: «Формування механізму управління матеріальними ресурсами підприємства»

Кваліфікаційна робота магістра: 84 с., 22 рис., 16 табл., 50 літературних джерел.

Об'єктом дослідження є система управління та ефективного використання матеріальних ресурсів аграрного підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні і практичні засади управління та ефективного використання матеріальних ресурсів ТОВ «КСГ «ДНІПРО».

Метою дослідження є дослідження теоретичних і практичних аспектів управління матеріальними ресурсами підприємства та розробка рекомендацій щодо підвищення ефективності їх використання у діяльності аграрного підприємства.

Для досягнення поставлено мети необхідним є виконання наступних завдань:

1. Вивчити теоретичні аспекти управління матеріальними ресурсами аграрного підприємства.
2. Провести організаційно-економічну діагностику діяльності ТОВ «КСГ «ДНІПРО».
3. Провести аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів ТОВ «КСГ «ДНІПРО».
4. Провести оцінку організації забезпечення та планування потреби у матеріальних ресурсах.
5. Визначити стратегічні напрями підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів у діяльності аграрного підприємства.
6. Запропонувати практичні рекомендації щодо удосконалення системи постачання матеріальних ресурсів у діяльності аграрного підприємства.

Методи дослідження. При дослідженні теоретичних та практичних аспектів управління матеріальними ресурсами аграрного підприємства та розробці напрямів ефективного їх використання використовувалися наступні методи: аналіз, синтез, методи економічного і фінансового аналізу, метод порівняння, графічний метод, метод ланцюгових підстановок, методи інвестиційного аналізу, економіко-математичне моделювання.

Наукова новизна результатів дослідження полягає у подальшому розвитку напрямів підвищення ефективності управління і використання матеріальних ресурсів, зокрема:

дістали подальшого розвитку:

ідентифіковано напрями ефективності використання матеріальних ресурсів для аграрного підприємства, що дозволить раціональніше використовувати насіння, добрива, пестициди та паливно-мастильних матеріалів та зменшити розмір надлишкових витрат;

запропоновано удосконалений механізм управління матеріальними ресурсами, що передбачає інтеграцію стратегічного та оперативного рівнів щодо прийняття управлінських рішень і дозволяє забезпечити збалансованість довгострокового планування матеріальних ресурсів та їх коригування під впливом факторів зовнішнього і внутрішнього середовища;

запропоновано економічне обґрунтування заходів щодо підвищення результативності діяльності підприємства шляхом зменшення технологічних втрат, поліпшення якості очищеного зерна та зростання урожайності, що підвищує загальну ефективність використання матеріальних ресурсів за допомогою реалізації інвестиційного проєкту із впровадження сепаратор САД-50 з циклоном.

Практичне значення одержаних результатів полягає у впровадженні запропонованих заходів у діяльність ТОВ «КСГ «ДНІПРО», що дозволить підвищити ефективність використання матеріальних ресурсів та одночасно результати діяльності підприємства.

КЛЮЧОВІ СЛОВА

МАТЕРІАЛЬНІ РЕСУРСИ, ЕФЕКТИВНІСТЬ, ПЛАНУВАННЯ, СИСТЕМА ПОСТАЧАННЯ, АГРАРНЕ ПІДПРИЄМСТВО

KEYWORDS

MATERIAL RESOURCES, EFFICIENCY, PLANNING, SUPPLY SYSTEM, AGRICULTURAL ENTERPRISE

ЗМІСТ

ВСТУП.....	8
...	
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ МАТЕРІАЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА	12
1.1. Визначення категорії «матеріальні ресурси» і їх значення у діяльності підприємства	12
1.2. Особливості планування потреби у матеріальних ресурсах у діяльності аграрного підприємства	17
1.3. Оцінка ефективності використання матеріальних ресурсів у діяльності аграрного підприємства	21
Висновки до першого розділу	27
РОЗДІЛ 2. ДІАГНОСТИКА СТАНУ УПРАВЛІННЯ МАТЕРІАЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ ТОВ «КСГ «ДНІПРО»	29
2.1. Організаційно-економічна оцінка діяльності ТОВ «КСГ «ДНІПРО»	29
2.2. Аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів ТОВ «КСГ «ДНІПРО»	38
2.3. Оцінка організації забезпечення та планування потреби у матеріальних ресурсах ТОВ «КСГ «ДНІПРО»	50
Висновки до другого розділу	58
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ МАТЕРІАЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ У ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «КСГ «ДНІПРО»	60
3.1. Стратегічні напрями підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів у діяльності аграрного підприємства	60
3.2. Удосконалення системи постачання матеріальних ресурсів у діяльності аграрного підприємства	67
Висновки до третього розділу	74
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	79
ДОДАТКИ	84

ВСТУП

Актуальність проблеми. У сучасних умовах функціонування підприємств аграрного сектору питання ефективного управління матеріальними ресурсами набуває особливої ваги. Зростання конкуренції, ускладнення технологічних процесів, підвищення вартості матеріально-технічних ресурсів та нестабільність ринкової кон'юнктури зумовлюють необхідність оптимізації забезпечення підприємств ресурсами. Матеріальні ресурси є фундаментальною складовою виробничого потенціалу, адже від їх своєчасності, якості та раціонального використання залежить продуктивність, собівартість продукції та загальна економічна ефективність діяльності. Тому удосконалення механізму управління матеріальними ресурсами і ефективне їх використання є стратегічним завданням для підприємств, що прагнуть зміцнити свої позиції на ринку.

Сьогодні аграрні підприємства здійснюють свою діяльність у динамічному середовищі, управління матеріальними ресурсами виступає критично важливим аспектом організації виробничих процесів. Наявність сезонних коливань, значна залежність від зовнішніх постачальників, висока частка матеріальних витрат у структурі собівартості продукції та потреба у безперебійному функціонуванні технологічних циклів формують необхідність пошуку нових підходів до ресурсного менеджменту. Неефективне управління матеріальними ресурсами, несвоєчасні поставки та надлишкове накопичення матеріалів можуть призводити до фінансових збитків, простоїв виробництва та втрати конкурентних переваг. У свою

чергу, удосконалений механізм управління матеріальними ресурсами дозволяє забезпечити економію витрат, підвищення точності планування, прозорість ресурсних потоків, оперативність реагування на зміни виробничої програми та формування стабільної системи постачання. Саме на цих аспектах і ґрунтується актуальність теми кваліфікаційної роботи.

Дослідження пов'язані із розкриттям сутності поняття «матеріальні ресурси», ефективністю їх управління та напрямками ефективного використання проводили науковці, зокрема Городянська Л., Касич А., Качан Д., Крохмаль С., Кустріч Л., Микитюк П., Михайлюк М., Свиноус І., Степаненко Т., Флис В., Шаманська О., Шкода М.

Метою дослідження є дослідження теоретичних і практичних аспектів управління матеріальними ресурсами підприємства та розробка рекомендацій щодо підвищення ефективності їх використання у діяльності аграрного підприємства.

Для досягнення поставлено мети необхідним є виконання наступних **завдань**:

1. Вивчити теоретичні аспекти управління матеріальними ресурсами аграрного підприємства.
2. Провести організаційно-економічну діагностику діяльності ТОВ «КСГ «ДНІПРО».
3. Провести аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів ТОВ «КСГ «ДНІПРО».
4. Провести оцінку організації забезпечення та планування потреби у матеріальних ресурсах.
5. Визначити стратегічні напрями підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів у діяльності аграрного підприємства.
6. Запропонувати практичні рекомендації щодо удосконалення системи постачання матеріальних ресурсів у діяльності аграрного підприємства.

Об'єктом дослідження є система управління та ефективного використання матеріальних ресурсів аграрного підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні і практичні засади управління та ефективного використання матеріальних ресурсів ТОВ «КСГ «ДНПРО».

Інформаційними джерелами при дослідженні є фінансова звітність ТОВ «КСГ «ДНПРО»; наукова література, підручники, монографії і статті у періодичних виданнях, які висвітлюють питання управління матеріальними ресурсами аграрного підприємства, Інтернет-ресурси.

При дослідженні теоретичних та практичних аспектів управління матеріальними ресурсами аграрного підприємства та розробці напрямів ефективного їх використання використовувалися наступні методи: аналіз, синтез, методи економічного і фінансового аналізу, метод порівняння, графічний метод, метод ланцюгових підстановок, методи інвестиційного аналізу, економіко-математичне моделювання.

Наукова новизна результатів дослідження полягає у подальшому розвитку напрямів підвищення ефективності управління і використання матеріальних ресурсів, зокрема:

дістали подальшого розвитку:

ідентифіковано напрями ефективності використання матеріальних ресурсів для аграрного підприємства, що дозволить раціональніше використовувати насіння, добрива, пестициди та паливно-мастильних матеріалів та зменшити розмір надлишкових витрат;

запропоновано удосконалений механізм управління матеріальними ресурсами, що передбачає інтеграцію стратегічного та оперативного рівнів щодо прийняття управлінських рішень і дозволяє забезпечити збалансованість довгострокового планування матеріальних ресурсів та їх коригування під впливом факторів зовнішнього і внутрішнього середовища;

запропоновано економічне обґрунтування заходів щодо підвищення результативності діяльності підприємства шляхом зменшення технологічних витрат, поліпшення якості очищеного зерна та зростання урожайності, що

підвищує загальну ефективність використання матеріальних ресурсів за допомогою реалізації інвестиційного проєкту із впровадження сепаратор САД-50 з циклоном.

Практичне значення одержаних результатів полягає у впровадженні запропонованих заходів у діяльність ТОВ «КСГ «ДНПРО», що дозволить підвищити ефективність використання матеріальних ресурсів та одночасно результати діяльності підприємства.

Апробація результатів дослідження. Результати досліджень проведені у кваліфікаційній роботі опубліковано у фаховому журналі та обговорювалися на науково-практичних конференціях, зокрема:

Масляєва О.О., Гурін Т.Ю., Закревська Д.О. Оптимізація використання матеріальних ресурсів галузі рослинництва . Інвестиції: практика та досвід № 9. 2025. С. 169-173.

Масляєва О.О., Гурін Т.Ю. Фактори визначення ефективності використання матеріальних ресурсів в аграрному підприємстві. „Актуальні проблеми економіки, управління та маркетингу в аграрному бізнесі : матеріали IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції 02-03 жовтня 2025 р.: Дніпро: ДДАЕУ, 2024- С.48-49

Структура та обсяг дипломної роботи магістра. Кваліфікаційна робота складається з реферату, вступу, трьох розділів, восьми підрозділів, висновків та пропозицій, переліку використаних джерел, додатків. Повний обсяг дипломної роботи становить 84 сторінки. Перелік використаних джерел становить 50 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ МАТЕРІАЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Визначення категорії «матеріальні ресурси» і їх значення у діяльності підприємства

Для ефективного функціонування будь-якого підприємства необхідною передумовою є наявність та раціональне використання сукупності різних ресурсів. До їх складу належать матеріальні, фінансові, трудові, інформаційні та інші складові, які у взаємодії формують виробничо-економічний потенціал суб'єкта господарювання. Саме комплексне забезпечення підприємства ресурсами створює базу для здійснення виробничих процесів, реалізації стратегічних цілей. Ефективне управління ресурсами вимагає системного підходу, спрямованого на оптимізацію їх структури, підвищення продуктивності та зниження витрат, що у підсумку формує основу для зміцнення економічної безпеки підприємства.

У перекладі з французької мови термін «ressource» означає «засіб», «джерело» або «підтримка», що відображає його сутність як потенціалу для досягнення певних цілей чи задоволення потреб. У господарській практиці цей термін використовується для позначення матеріальних, фінансових, трудових та інших складових, які забезпечують функціонування підприємства та створення доданої вартості. Також, ресурси розглядаються не лише як вихідна база для виробничої діяльності, а й як стратегічний інструмент розвитку, здатний визначати конкурентні переваги суб'єкта

господарювання [1]. Подальший розвиток управлінських підходів до використання ресурсів передбачає їх ефективну мобілізацію, раціональний розподіл та інтеграцію у стратегічне планування з метою підвищення результативності та стійкості підприємства.

Рис. 1.1. Складові ресурсного потенціалу суб'єкта господарювання
Джерело: [2]

Серед усього комплексу ресурсів, необхідних для забезпечення безперервної діяльності підприємства, особливе місце посідають матеріальні ресурси, що виступають ключовим фактором виробничого процесу. Ресурси формують матеріальну основу створення продукції чи надання послуг, визначають масштаби та ефективність господарської діяльності. Раціональне використання та належне управління матеріальними ресурсами забезпечує стабільність виробництва, оптимізацію витрат і підвищення економічних результатів, створюючи підґрунтя для сталого розвитку та зміцнення фінансової стійкості суб'єкта господарювання.

Матеріальні ресурси становлять ключовий елемент виробничого процесу та виступають базисом формування готової продукції. Матеріальні

ресурси визначають не лише обсяги й ритмічність виробництва, а й рівень його ефективності та якість кінцевого результату. За своєю природою матеріальні ресурси є похідними від природних ресурсів, що слугують їхнім первинним джерелом. Саме перетворення природних ресурсів у матеріальні забезпечує підприємству можливість здійснювати господарську діяльність, створювати додану вартість і задовольняти потреби ринку.

Сукупність засобів підприємства, що виступають матеріальною основою його діяльності, охоплює всі ресурси виробничого призначення, які мають відчутну фізичну форму та використовуються у процесі створення продукції чи надання послуг. Такі засоби є втіленням виробничого потенціалу організації й забезпечують безперервність та результативність господарських процесів. Вони слугують ключовим елементом матеріально-технічної бази підприємства, формуючи основу його виробничої інфраструктури та визначаючи можливості для розвитку [3].

Матеріальні активи підприємства являють собою ресурси, що мають відчутну матеріально-речову форму та безпосередньо забезпечують здійснення виробничо-господарської діяльності. До цієї групи належать основні засоби, запаси та незавершене виробництво, які формують матеріальну основу функціонування підприємства та є ключовими чинниками створення продукції чи надання послуг. Саме вони відображають реальний виробничий потенціал суб'єкта господарювання та визначають його здатність ефективно здійснювати виробничі процеси [4].

Матеріальні ресурси охоплюють увесь спектр фізичних активів, які безпосередньо залучаються у виробничому процесі, зокрема сировину, комплектуючі вироби, паливо, обладнання, запасні частини, засоби праці та інші матеріали, необхідні для підтримання стабільного функціонування підприємства. Їх чітка класифікація й системне управління дають змогу ефективно планувати потреби, оптимізувати витрати та підвищувати продуктивність виробничої діяльності.

З метою поглибленого уточнення поняття «матеріальні ресурси» та визначення їх структурних складових доцільно сформувати більш комплексне розуміння ресурсної бази підприємства, що забезпечить підвищення достовірності їх оцінки й точності вартісного вираження (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Трактування поняття «матеріальні ресурси» у різних джерелах

Визначення поняття	Джерело
«Матеріальні ресурси є ресурси, які виражені у натурально-речовій формі та використовуються у виробничій діяльності підприємства»	Баценко Л. [5]
«Матеріальні ресурси є сировина, основні і допоміжні матеріали, напівфабрикати, паливо, незавершене виробництво»	Городянська Л. [6]
«Матеріальні ресурси є сукупність засобів та предметів праці, що призначені для обробки та/або переробки в процесі виробництва»	Іванюта П., Лугівська О. [7]
Матеріальні ресурси є основні та оборотні засоби, які використовуються у виробництва кінцевого продукту»	Качан Д., Свиноус І. [8]
Матеріальні ресурси є ресурси, які виражені у матеріально-речовій формі та є складовою, що необхідна для виробництва»	Ареф'єва О., Харчук Т. [9]

Як бачимо, що єдиного і більш точного визначення поняття «матеріальні ресурси» на сьогодні не існують, тому що дане поняття часто обожнюють та поєднують з іншими категоріями, які пов'язані з виробничими процесами і приймають у них участь.

Окрім цього, науковці включають різні структурні компоненти до складу матеріальних ресурсів. Слід зауважити, що в науковій літературі існують різні підходи до класифікації матеріальних ресурсів, причому автори пропонують власні критерії їх групування. В окремих дослідженнях до певних груп включають ті чи інші види ресурсів залежно від мети аналізу, специфіки виробничої діяльності або методологічних засад. Така різноманітність класифікацій свідчить про багатовимірний характер матеріальних ресурсів та потребу у гнучкому підході до їх систематизації для ефективного управління підприємством (рис. 1.2).

Як бачимо, більшість дослідників у своїх наукових працях сходяться на думці, що матеріальні ресурси доцільно розділяти на основні та допоміжні залежно від їхнього значення для виробничого процесу. Водночас автори враховують, і те, що такий поділ є відносним і визначається специфікою конкретного виробництва та видом виготовлюваної продукції.

Городянська Л.	основні засоби, інші необоротні матеріальні активи
Ареф'єва О.	сировина і матеріали, паливо, запаси, купівельні напівфабрикати, предмети праці, засоби праці
Ткаченко М.	сировина і матеріали, паливо, запасні частини, МШП, купівельні напівфабрикати, готова продукція, товари, незавершене виробництво, тара, засоби праці, виробничі запаси
Мочерний С.	сировина і матеріали, паливо, запасні частини
Бутинець Ф.	сировина і матеріали, предмети праці, засоби праці
Пушкар М.	сировина і матеріали, малоцінні та швидкозношувані предмети, купівельні напівфабрикати, основні засоби, незавершене виробництво, напівфабрикати власного виробництва, інші необоротні матеріальні активи

Рис. 1.2. Групування складу матеріальних ресурсів різними науковцями

Джерело: побудовано за [6, 9-13]

Рациональне управління матеріальними ресурсами забезпечує баланс між їх дефіцитом та надлишком, що сприяє стабільності фінансового стану підприємства та підвищенню загальної ефективності його діяльності. Ефективне планування, контроль і оптимізація використання матеріальних ресурсів дозволяють зменшити непотрібні витрати, забезпечити безперервність виробничих процесів та створити основу для сталого розвитку підприємства в умовах динамічного ринкового середовища (рис. 1.3).

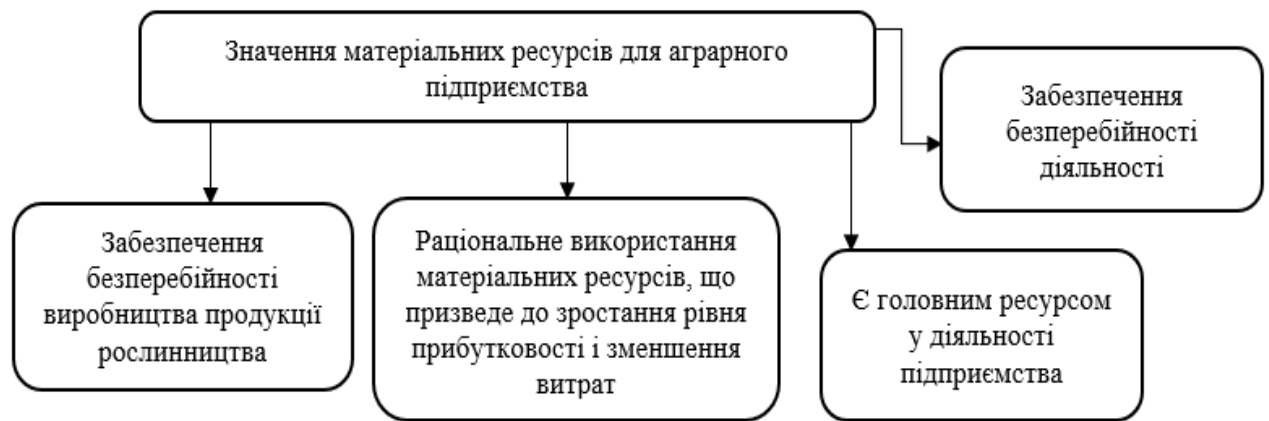

Рис. 1.3. Місце матеріальних ресурсів у діяльності сільськогосподарського підприємства

Джерело: [14]

Отже, матеріальні ресурси можна визначити як активи підприємства, сукупність предметів праці та матеріальних цінностей, необхідних для забезпечення безперервності та результативності виробничого процесу. Матеріальні ресурси відносяться до ліквідних ресурсів, які постійно задіяні у виробничому циклі та використовуються для здійснення основної діяльності – виробництва продукції, надання послуг, виконання робіт – а також для задоволення адміністративних та обслуговуючих потреб. Ефективне управління цими ресурсами забезпечує безперервність виробничих процесів, оптимізацію витрат та підвищення економічної результативності підприємства.

1.2. Особливості планування потреби у матеріальних ресурсах у діяльності аграрного підприємства

Рациональний відбір та результативне залучення матеріальних ресурсів створюють передумови для підвищення рівня рентабельності підприємства, скорочення витрат і вдосконалення виробничо-господарських процесів, що дозволить не лише ефективніше використання наявного потенціалу, а й сприяє швидкій адаптації суб'єкта господарювання до динамічних змін ринкового середовища і мінімізує ризики.

Характерною особливістю матеріальних ресурсів виступає те, що вони повністю споживаються у межах одного операційного циклу підприємства. У процесі їх використання відбувається повне перенесення їхньої первісної вартості на собівартість продукції, робіт чи послуг. Це означає, що матеріальні ресурси не зберігають власної форми після завершення виробничого процесу, а трансформуються у готовий продукт або витрати підприємства. Властивість матеріальних ресурсів підкреслює їхню роль як оборотних активів, що забезпечують безперервність виробничої діяльності та прямо впливають на рівень витрат і фінансові результати суб'єкта господарювання [15].

Процес формування матеріальних ресурсів підприємства можна розглядати як багатоступеневу систему управлінських дій, спрямованих на забезпечення стабільного функціонування та розвитку господарської діяльності. На першому етапі здійснюється ідентифікація підприємницьких можливостей, що дозволяє визначити потенційні джерела та обсяги ресурсного забезпечення. Далі відбувається створення відповідного простору та умов, які сприяють залученню та ефективному використанню матеріальних ресурсів. Наступним кроком є структурування ресурсної бази, тобто її упорядкування, систематизація та визначення пріоритетів. Завершальним етапом є формування організаційних механізмів, які забезпечують сталий розвиток підприємства та ефективне відтворення матеріальних ресурсів у довгостроковій перспективі [16].

Планування потреби підприємства в матеріальних ресурсах є ключовим елементом системи управління виробничо-господарською діяльністю, оскільки воно забезпечує раціональне використання ресурсного потенціалу, зниження витрат і підвищення ефективності виробничих процесів. Теоретичні засади організації цього процесу ґрунтуються на визначенні оптимальних обсягів, асортименту та строків постачання матеріальних ресурсів із урахуванням виробничої програми, технологічних нормативів і динаміки ринкових умов [23].

Існує значна кількість науково обґрунтованих підходів до класифікації зазначених факторів, що зумовлено багатогранністю їхньої природи та різноспрямованістю впливу на діяльність підприємств. У науковій літературі виокремлюють як традиційні, так і сучасні підходи, які враховують не лише економічні, а й соціальні, технологічні та екологічні аспекти функціонування суб'єктів господарювання. Різноманітність класифікаційних підходів створює передумови для більш комплексного аналізу факторів, дозволяючи адаптувати їхнє групування до специфіки галузі, умов ринку та стратегічних цілей підприємства [19]. Відповідно, що у свою чергу, сприяє формуванню більш ефективних управлінських рішень та підвищенню якості прогнозування їхнього впливу (рис. 1.4).

Рис. 1.4. Класифікація чинників впливу на ефективність використання матеріальних ресурсів аграрного підприємства

Джерело: побудовано за [17, 21-22]

При плануванні також важливим є застосування системного та прогнозного методів, що передбачає комплексне врахування внутрішніх і зовнішніх факторів, які впливають на формування потреби у ресурсах. Планування повинно включати визначення нормативів запасів, розрахунок

потреби у ресурсах за видами продукції, а також вибір оптимальних джерел їхнього надходження, що створює передумови для формування стійкої матеріально-технічної бази підприємства і забезпечує стабільність виробничого процесу [25].

Основною метою складання плану матеріального забезпечення є створення передумов для безперебійного, ритмічного та економічно обґрунтованого забезпечення виробничого процесу усіма необхідними матеріальними ресурсами в оптимальних обсягах, асортименті та у визначені терміни, що спрямовано на мінімізацію витрат, підвищення ефективності використання ресурсів та забезпечення належного рівня фінансової стабільності підприємства [27, 30].

Завдання розроблення плану матеріального забезпечення передбачають: визначення потреби у матеріальних ресурсах за видами продукції, виробничими програмами та строками їхнього постачання; оптимізацію обсягів закупівель із урахуванням складських залишків, нормативів запасів та умов постачання; вибір постачальників і формування графіків поставок, що гарантують своєчасне надходження ресурсів і мінімізацію логістичних витрат; розрахунок економічної ефективності використання матеріальних ресурсів, у тому числі рівня витрат та коефіцієнтів оборотності; забезпечення контролю та регулювання процесу постачання для уникнення дефіцитів або надлишків матеріалів; планування заходів щодо раціонального використання ресурсів і зниження втрат у процесі виробництва [28].

План матеріального забезпечення підприємства формується у натуральному та вартісному вираженні, що забезпечує комплексне відображення потреби в ресурсах та їх фінансового забезпечення. Як правило, такий план розробляється на річний період із поетапним розподілом за кварталами, що дозволяє враховувати сезонні та виробничі коливання.

Структурно план матеріального забезпечення включає два ключові розділи: план потреби у матеріальних ресурсах, який визначає обсяги та

номенклатуру необхідних ресурсів, та план закупівель, у якому відображаються джерела, строки та фінансові параметри їхнього постачання. Подібний підхід забезпечує прозорість управлінських рішень, створює умови для ефективного контролю використання ресурсів та сприяє підвищенню результативності діяльності підприємства [29].

Основними етапами складання плану матеріально-технічного забезпечення підприємства є: визначення потреби у матеріально-технічних ресурсах (розрахунок обсягів сировини, матеріалів, комплектуючих, палива та енергії, необхідних для виконання виробничої програми; встановлення норм витрат на одиницю продукції); аналіз наявних запасів та залишків (інвентаризація складських запасів; оцінка можливості використання залишків та відходів виробництва); визначення джерел і каналів постачання (вибір постачальників; оцінка умов поставок (терміни, ціни, якість); складання плану закупівель (погодження обсягів, асортименту та графіка поставок із виробничим календарем; розроблення плану постачання за кварталами (або місяцями); формування фінансового забезпечення (визначення вартості закупівель; складання бюджету витрат на матеріально-технічне забезпечення); узгодження та затвердження плану (погодження із виробничими, фінансовими та логістичними службами; затвердження плану керівництвом підприємства); організація контролю за виконанням плану (аналіз відхилень від плану та коригування за потреби) [30].

Підвищення рівня ефективності використання матеріальних ресурсів підприємства виступає одним із ключових чинників оптимізації його господарської діяльності. Раціональне та науково обґрунтоване управління цими ресурсами сприяє зменшенню обсягів непродуктивних витрат і втрат, що безпосередньо позначається на зниженні собівартості виготовленої продукції. Зменшення витрат ресурсів у розрахунку на одиницю продукції та розширює його можливості для інвестування у розвиток виробництва. У результаті ефективніше використання матеріальних ресурсів забезпечує

збільшення прибутковості діяльності підприємства, посилює його фінансову стійкість та створює передумови для сталого економічного зростання.

1.3. Оцінка ефективності використання матеріальних ресурсів у діяльності аграрного підприємства

Ефективність використання ресурсів аграрних підприємств має динамічний характер, що зумовлює необхідність постійного моніторингу рівня їх залучення у виробничий процес та оперативного управління ними. Оцінка ефективності використання матеріальними ресурсами дозволяє своєчасно виявляти відхилення від запланованих показників, оптимізувати витрати та забезпечувати підвищення результативності господарської діяльності в умовах змінного ринкового середовища.

Оптимізація постачання ресурсів для забезпечення безперебійного функціонування виробничого процесу здійснюється шляхом визначення ключових завдань аналізу потреб у відповідних матеріальних ресурсах, виходячи з конкретних обсягів і характеру виробничої діяльності. Оцінка ефективності управління дозволяє точніше прогнозувати необхідність ресурсів, уникати надлишків і дефіциту, а також забезпечує більш раціональне використання наявних запасів, що в кінцевому результаті сприяє підвищенню ефективності виробництва та зменшенню операційних витрат підприємства (рис. 1.5).

Рис. 1.5. Основні складові аналізу матеріальних ресурсів аграрного підприємства

Джерело: [31]

Для забезпечення поглибленого та результативного аналізу надходження та використання матеріальних ресурсів у процесі діяльності підприємства доцільно залучати відповідні інформаційні джерела. Використання достовірних та актуальних даних дозволяє системно оцінювати обсяги ресурсів, їхнє переміщення та фактичне споживання, виявляти відхилення від запланованих показників і своєчасно коригувати управлінські рішення, що сприяє підвищенню ефективності використання матеріальних ресурсів, оптимізації витрат і зміцненню фінансової стабільності підприємства.

Перед проведенням планування та оптимізації використання ресурсів доцільно попередньо здійснити аналіз їхньої ефективності за минулий період, що дозволяє виявити потенційні резерви економії. Оцінка ефективності використання матеріальних ресурсів включає визначення та аналіз ключових показників, які відображають співвідношення між фактичними витратами та результатами виробничого процесу, рівень продуктивності ресурсів та ступінь раціонального їх використання [30].

Алгоритм оцінки ефективності забезпечення підприємства матеріальними ресурсами, необхідними для виробничої діяльності, передбачає послідовне виконання певних етапів, що дозволяє системно визначити рівень задоволення потреб у ресурсах. Послідовність дій, наведена на рис. 1.6, включає етапи аналізу наявних запасів, визначення потреби у ресурсах, планування закупівель та моніторинг їх використання.

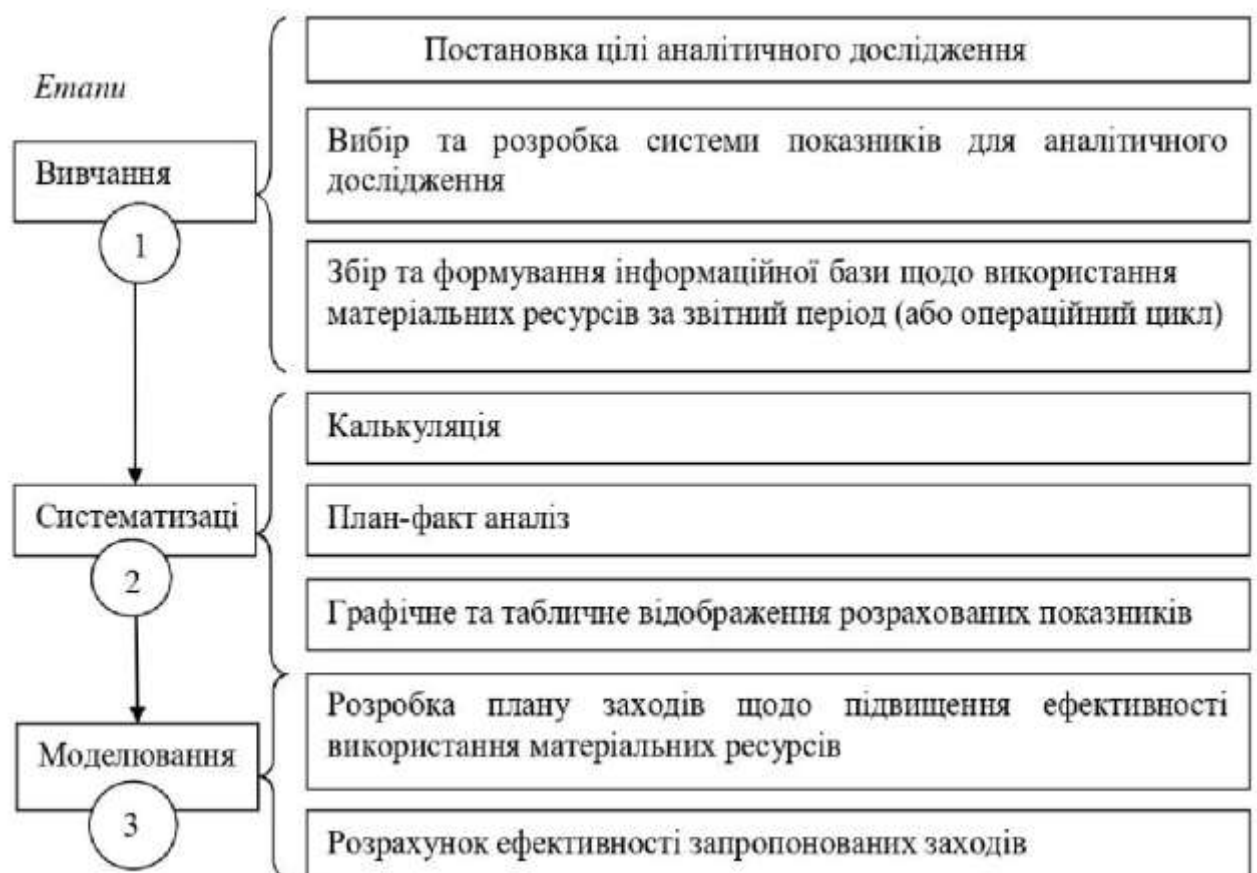

Рис. 1.6. Основні складові оцінки ефективності використання матеріальних ресурсів підприємства

Джерело: [32]

Оцінка ефективності забезпечення підприємства матеріальними ресурсами забезпечує комплексну оцінку ресурсного забезпечення, своєчасне виявлення дефіцитів або надлишків матеріалів, а також сприяє підвищенню продуктивності виробництва та економічної ефективності підприємства.

Для оцінки ефективності використання матеріальних ресурсів на підприємстві застосовуються низка ключових показників, які дозволяють кількісно визначити рівень раціонального використання ресурсної бази та виявити резерви економії. Основні з показників представлено нижче [33-35]:

1. Матеріаломісткість продукції – показник, що відображає витрати матеріальних ресурсів на одиницю виготовленої продукції, розраховується за формулою (1.1):

$$M = \frac{\text{Витрати матеріалів}}{\text{Обсяг продукції}} \quad (1.1)$$

2. Коефіцієнт використання матеріалів – відношення фактично використаних матеріалів до загальної їх кількості, що надійшла на підприємство, розраховується як:

$$K_{\text{вик}} = \frac{\text{Фактичне використання}}{\text{Надходження матеріалів}} \quad (1.2)$$

3. Рівень економії матеріалів – відображає обсяг заощаджених ресурсів у порівнянні з нормативними або плановими витратами:

$$E = \frac{\text{Нормативні витрати} - \text{Фактичні витрати}}{\text{Нормативні витрати}} \times 100\% \quad (1.3)$$

4. Запаси матеріалів на складі – характеризує достатність або надлишковість ресурсів для забезпечення виробничого процесу і визначається у натуральному або вартісному вираженні.

До конкретних інструментів моніторингу та управління можна віднести: системи планово-облікових показників (наприклад, облік фактичного використання матеріалів у порівнянні з нормативними), бюджетування витрат на ресурси з подальшим контролем виконання, метод

ABC/XYZ-аналізу для визначення пріоритетних ресурсів, запровадження системи ключових показників ефективності для матеріально-технічного забезпечення, використання інформаційно-аналітичних платформ для відстеження залишків і руху ресурсів, а також проведення регулярних аудитів ресурсного потенціалу. Сукупне застосування таких інструментів сприяє підвищенню прозорості використання ресурсів та зміцненню фінансової стійкості підприємства [38].

Сукупність усіх методів матеріального забезпечення підприємства представляє собою комплекс організаційних, економічних та технічних заходів, спрямованих на забезпечення безперебійного постачання необхідних ресурсів для виробничої діяльності. До методів аналізу матеріально-технічного забезпечення належать планування потреби у матеріалах, вибір оптимальних постачальників, організація закупівель, контроль за рухом і використанням ресурсів, а також застосування заходів щодо раціоналізації витрат і оптимізації запасів. Використання даного комплексу методів дозволяє підвищити ефективність виробництва, знизити собівартість продукції та забезпечити фінансову стабільність підприємства (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Сукупність методів аналізу матеріально-технічного забезпечення
виробничого процесу

Група методів	Характеристика методу	Призначення/можливості застосування
Економічні методи	Аналіз у вартісному вираженні, оцінка структури та динаміки витрат матеріальних ресурсів.	Визначення впливу матеріальних витрат на собівартість, оцінка економічної ефективності використання ресурсів.
Статистичні методи	Використання рядів динаміки, середніх величин, варіаційного аналізу, кореляційно-регресійного аналізу.	Виявлення трендів у забезпеченні ресурсами, прогнозування потреб, оцінка стабільності постачання.
Нормативні методи	Порівняння фактичних витрат матеріалів із нормативними; аналіз причин перевитрат чи економії.	Встановлення відповідності витрат нормативам, пошук резервів економії ресурсів.
Аналітичні методи	Факторний аналіз, структурний аналіз, індексний метод.	Виявлення впливу окремих факторів на обсяг і ефективність використання матеріальних

		ресурсів.
Графічні методи	Побудова графіків, діаграм, схем матеріальних потоків.	Візуалізація даних, спрощення прийняття управлінських рішень, наочне представлення проблем та тенденцій.
Експертні методи	Опитування, анкетування, експертні оцінки фахівців підприємства та галузі.	Отримання якісної оцінки стану матеріально-технічного забезпечення, визначення можливих напрямів удосконалення.

Джерело: побудовано за [39-41]

Отже, одним із ключових чинників забезпечення ефективної діяльності підприємства є детальне вивчення його потреб у матеріальних ресурсах та визначення оптимального обсягу запасів шляхом раціональної організації постачання. Планування необхідного рівня ресурсного забезпечення виробничих процесів здійснюється на основі науково обґрунтованої методики, що дозволяє забезпечити своєчасність поставок, уникнути надлишків і дефіциту матеріалів, підвищити продуктивність виробництва та сприяти зміцненню фінансової стабільності підприємства.

Висновки до першого розділу

1. Проведений аналіз наукових підходів дозволив уточнити сутність категорії «матеріальні ресурси». Запропоновано наступне визначення поняття «матеріальні ресурси» є активами підприємства, сукупність предметів праці та матеріальних цінностей, необхідних для забезпечення безперервності та результативності виробничого процесу. Матеріальні ресурси є ключовим елементом виробничого потенціалу, а їх раціональне використання істотно впливає на собівартість продукції, продуктивність праці та фінансові результати підприємства.

2. Дослідження особливостей планування потреби в матеріальних ресурсах на аграрних підприємствах засвідчило, що цей процес має низку специфічних умов, зокрема зумовлених сезонністю виробництва, залежністю від природно-кліматичних умов, значною тривалістю виробничих циклів та

необхідністю формування страхових запасів. Планування повинно ґрунтуватися на точних нормативних показниках, прогнозах урожайності, потреб виробничих підрозділів і можливостях постачальників.

3. Узагальнено основні чинники, які впливають на ефективність використання матеріальних ресурсів, зокрема, що це є чинники зовнішнього і внутрішнього середовища. Чинники зовнішнього середовища також поділяються на дві групи: чинники макросередовища та чинники мікросередовища.

4. У рамках оцінки ефективності використання матеріальних ресурсів було узагальнено підходи та показники, що характеризують рівень ресурсозабезпечення та раціональність витрат матеріалів. Ефективність їх використання проявляється у зниженні матеріаломісткості продукції, скороченні втрат, оптимізації структури витрат та забезпеченні стабільності виробничих процесів. Водночас результати аналізу доводять, що для аграрних підприємств критично важливо застосовувати комплексний підхід до оцінювання, який поєднує економічні, технологічні та логістичні показники. Визначено, що раціональне планування, організація постачання, контроль та оцінка ефективності використання ресурсів формують основу для фінансової стійкості та результативності виробничої діяльності.

РОЗДІЛ 2

ДІАГНОСТИКА СТАНУ УПРАВЛІННЯ МАТЕРІАЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ ТОВ «КСГ «ДНІПРО»

2.1. Організаційно-економічна оцінка діяльності ТОВ «КСГ «ДНІПРО»

ТОВ «КСГ «ДНІПРО» є сільськогосподарське підприємством що займається вирощуванням продукції рослинництва та входить до складу агрохолдингу KSG Agro (Кіпр). Підприємство активно залучає ресурси через ринкові інструменти (облігації) для модернізації, що свідчить про стратегічні наміри щодо довгострокового розвитку.

ТОВ «КСГ «ДНІПРО» (код ЄДРПОУ 20252198) зареєстроване 13 грудня 2002 року як юридична особа з формою власності - товариство з обмеженою відповідальністю. Статутний капітал при реєстрації склав 500 000 грн. Станом на 2025 рік підприємство має статус «зареєстровано», а його директором є Новиков Олександр Анатолійович [42].

Структура власності ТОВ «КСГ «ДНІПРО» є наступною - контрольний пакет (99,9 %) належить компанії «KSG Agricultural and Industrial Holding Limited» (Кіпр), решта (0,1 %) - ТОВ «Підприємство Українського агропромислового холдингу №2». Кінцевим бенефіціаром вказано Сергія Касьянова, що підтверджує належність структури бізнесу до агрохолдингу KSG Agro [43].

Основним видом діяльності ТОВ «КСГ «ДНІПРО» є вирощування зернових культур (крім рису), бобових і насіння олійних культур (КВЕД 01.11) [42] [43]. Також ТОВ «КСГ «ДНІПРО» здійснює широкий спектр допоміжних агровиробничих операцій:

- вирощування інших однорічних та дворічних культур (01.19);
- допоміжну діяльність у рослинництві (01.61);
- діяльність у тваринництві (01.62);
- післяурожайну обробку (01.63);
- виробництво олії і тваринних жирів (10.41);
- виготовлення продукції борошномольно-круп'яної промисловості (10.61);
- посередництво у сільськогосподарській торгівлі (46.11);
- оренду авто- й сільгосптехніки (77.11–77.31), а також надання інших комерційних послуг (82.99) [43].

ТОВ «КСГ «ДНІПРО» також провадить фінансову діяльність. Так у серпні 2023 року підприємство завершило приватний випуск облігацій на суму 2,92 млн доларів зі ставкою 7 %, який відповідає інтересам фінансування інвестицій у зернове виробництво - насамперед у закупівлю сучасної агротехніки [44]. У травні 2025 року інвестори продовжили фінансування серії В облігацій на суму 1,5 млн доларів, що загалом склало 3 млн дол. США інвестицій у технологічний розвиток рослинництва [45].

Аналіз динаміки посівних площ ТОВ «КСГ «ДНІПРО» у 2022-2024 роках дає підстави стверджувати, що підприємство проводить гнучку стратегію землекористування, поєднуючи економічні інтереси з необхідністю забезпечення стабільності виробництва та збереження ресурсної бази (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Динаміка посівних площ ТОВ «КСГ «ДНІПРО» у 2022-2024 роках

Показники	Роки			2024/2022 рр, %
	2022	2023	2024	
Загальна земельна площа із них, га	2398	2579	2908	121,3
Власні земельні угіддя, %	490	670	1087	221,8
Орендовані земельні угіддя, %	1908	1909	1821	95,4
Посівна площа	2107	2430	2895	137,4
Питома вага посівних площ у загальній кількості наявної землі у підприємства, %	87,9	94,2	99,6	113,3
Питома вага власних земельних ресурсів у структурі земельної площі	20,4	26,0	37,4	182,9
Землезабезпеченість, га/люд	48,0	19,7	31,3	65,2
Загальна кількість працівників, чол	50	131	93	186,0

Динаміка посівних площ ТОВ «КСГ «ДНІПРО» у 2022–2024 роках свідчить про цілеспрямовану адаптацію підприємства до змін зовнішнього середовища та внутрішніх виробничих умов. Протягом аналізованого періоду відбувалися структурні зрушення у використанні земельного фонду, що були зумовлені як кліматичними факторами, так і кон’юнктурою ринку сільськогосподарської продукції. Зокрема, підприємство демонструє тенденцію до оптимізації співвідношення між посівами основних культур, орієнтуючись на підвищення економічної ефективності та зниження виробничих ризиків.

У 2022 році структура посівів мала більш традиційний характер, із переважанням культур, притаманних зоні господарювання підприємства. Наступного, 2023 року, відбулися помітні зміни в обсягах посівних площ окремих культур, що, ймовірно, було реакцією на коливання цін, логістичні обмеження та потребу у збереженні родючості ґрунтів. У 2024 році простежується подальше удосконалення структури посівів, що виявляється у

підвищенні частки культур з високою рентабельністю та експортним потенціалом (рис. 2.1).

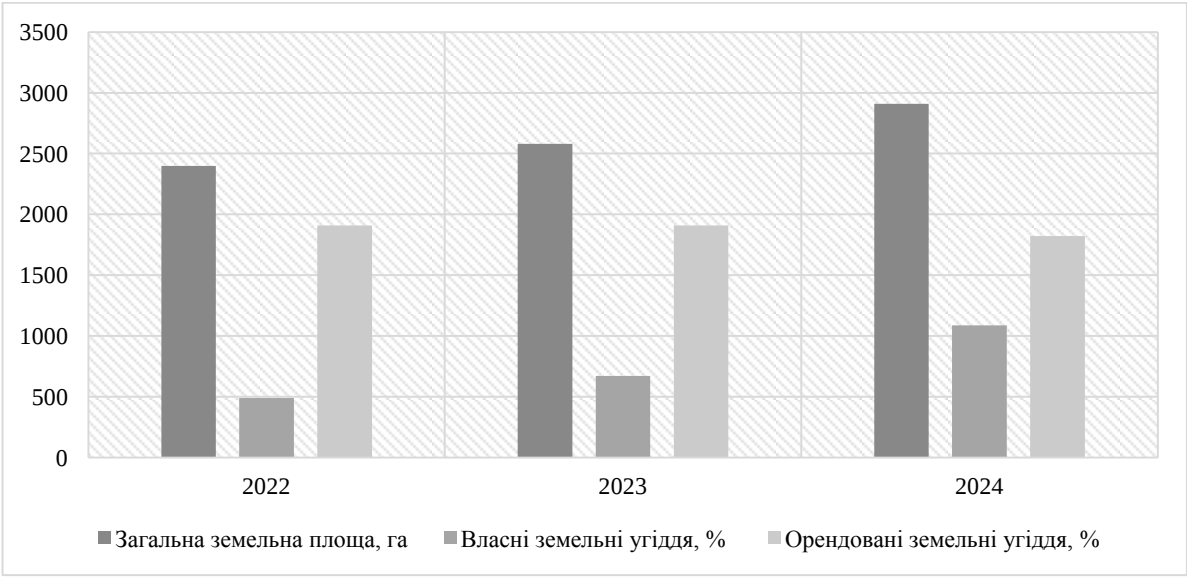

Рис. 2.1. Динаміка наявних земельних ресурсів у діяльності ТОВ «КСГ «ДНІПРО» у 2022-2024 роках, га

Аналіз основних показників діяльності ТОВ «КСГ «ДНІПРО» у 2022-2024 роках відображає динаміку розвитку підприємства в умовах мінливої економічної та ринкової кон’юнктури. У досліджуваній період ТОВ «КСГ «ДНІПРО» функціонувало під впливом як внутрішніх виробничо-організаційних факторів, так і зовнішніх викликів, пов’язаних із коливанням цін на сільськогосподарську продукцію, зміною логістичних умов та нестабільністю ринків збуту (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Аналіз основних показників діяльності ТОВ «КСГ «ДНІПРО» у 2022-2024 роках

Показники	Роки			2024/2022 %
	2022	2023	2024	
Чистий дохід від реалізації (тис. грн)	250649,0	501245,0	460338,0	183,7
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт і послуг), (тис. грн)	205604,0	361449,0	341152,0	165,9
Загальні витрати підприємства	152944,0	82681,0	150700,0	98,5
Загальні доходи підприємства	8949,0	60965,0	97091,0	1084,9
Чистий прибуток (збиток), (тис. грн)	-99000,0	103409,0	65577,0	-66,2

Рентабельність, %	-0,5	0,3	0,2	-39,9
Загальна кількість працівників	50,0	131,0	93,0	186,0
Продуктивність праці	5013,0	3826,3	4949,9	98,7
Витрати на заробітну плату, тис. грн.	14947,0	15388,0	19858,0	132,9

Протягом 2022-2024 років чистий дохід ТОВ «КСГ «ДНІПРО» зріс на 83,7%, що свідчить про розширення масштабів діяльності та зростання обсягів реалізації продукції. Позитивною тенденцією є збільшення загальних доходів підприємства більш ніж у 10 разів, що забезпечило формування фінансових резервів та підвищення стійкості. Водночас витрати також демонструють зростання: собівартість реалізованої продукції зросла на 65,9%, що може бути наслідком інфляційних процесів, підвищення вартості ресурсів та логістичних витрат. Загальні витрати у 2024 році залишилися майже на рівні 2022 року, що вказує на певну оптимізацію управління витратною частиною.

Ключовим показником є чистий прибуток у діяльності ТОВ «КСГ «ДНІПРО», який після збитковості у 2022 році досяг позитивних значень у 2023–2024 роках. Проте у 2024 році його обсяг зменшився на 36,6% порівняно з попереднім роком, що відображає посилення витратного тиску та скорочення маржинального доходу. Відповідно рівень рентабельності, хоча й залишався додатним, знизився з 0,3% до 0,2%, що свідчить про зниження ефективності використання ресурсів.

Соціально-трудові показники ТОВ «КСГ «ДНІПРО» демонструють динамічні зміни: чисельність працівників у 2024 році зросла майже удвічі порівняно з 2022 роком, однак зменшилася порівняно з 2023 роком, що відобразилося на продуктивності праці: у 2023 році вона знизилася, проте у 2024 році майже відновила рівень 2022 року (98,7%). Витрати на оплату праці збільшилися на 32,9%, що відповідає загальним ринковим тенденціям і може бути розцінене як інвестиція у збереження кадрового потенціалу.

Аналіз динаміки доходів ТОВ «КСГ «ДНІПРО» у 2022-2024 роках демонструє як позитивні зрушення, так і коливання фінансових результатів,

що свідчить про адаптивність підприємства до умов господарювання та водночас про наявність певних ризиків (рис. 2.2).

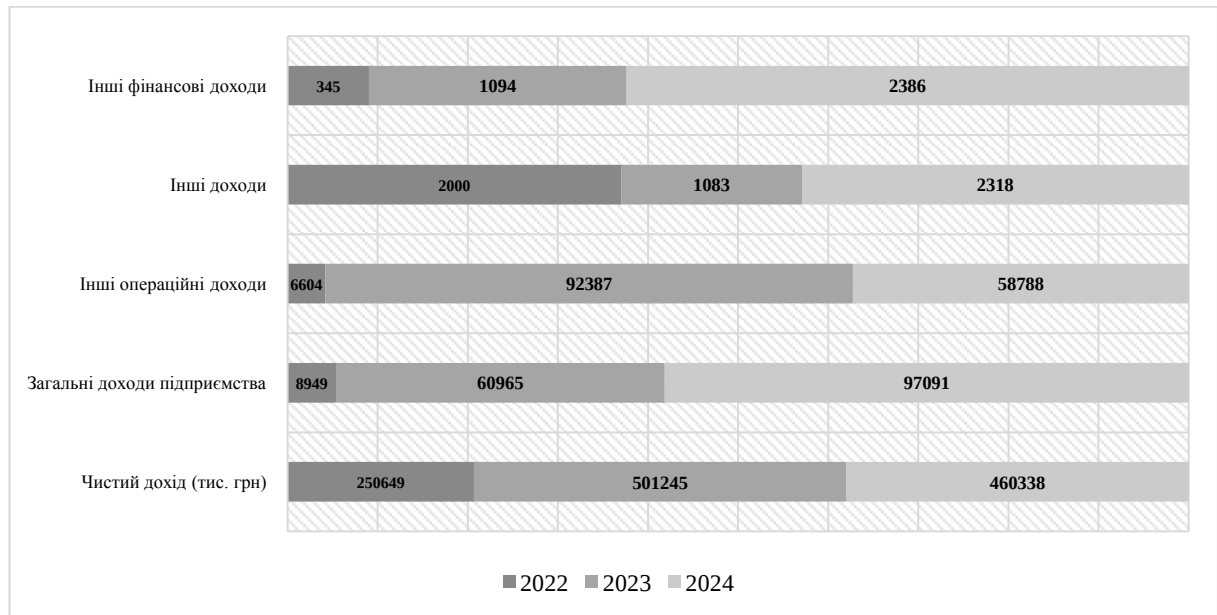

Рис. 2.2. Аналіз динаміки доходів ТОВ «КСГ «ДНІПРО» у 2022-2024 роках

Насамперед варто відзначити, що чистий дохід ТОВ «КСГ «ДНІПРО» у 2023 році зріс майже вдвічі порівняно з 2022 роком (на 100%), досягнувши 501 245 тис. грн, що було результатом розширення масштабів діяльності та зростання обсягів реалізації продукції. Водночас у 2024 році спостерігається деяке зниження до 460 338 тис. грн, однак цей показник все ж значно перевищує рівень 2022 року, що підтверджує стійке зростання фінансового потенціалу підприємства.

Загальні доходи ТОВ «КСГ «ДНІПРО» демонструють досить різкі коливання. Якщо у 2022 році загальні доходи становили лише 8 949 тис. грн, то у 2023 році відбулося майже семикратне зростання - до 60 965 тис. грн, що пояснюється значним підвищенням обсягу інших операційних доходів. У 2024 році значення даного показника збільшився ще більше - до 97 091 тис. грн, тобто більш ніж у десять разів порівняно з 2022 роком.

Варто підкреслити динаміку інших операційних доходів ТОВ «КСГ «ДНІПРО», що у 2022 році вони становили 6 604 тис. грн, у 2023 році різко

зросли до 92 387 тис. грн, проте у 2024 році скоротилися до 58 788 тис. грн. Зазначені коливання свідчать про залежність цього джерела прибутковості від кон'юктурних чинників, а також про необхідність посилення диверсифікації доходів.

Інші доходи ТОВ «КСГ «ДНІПРО» протягом 2022-2024 років мали нестабільний характер, зокрема, зниження у 2023 році до 1 083 тис. грн змінилося зростанням у 2024 році до 2 318 тис. грн, що перевищує рівень базового року. Подібна тенденція спостерігається і щодо інших фінансових доходів, так, із 345 тис. грн у 2022 році вони збільшилися до 1 094 тис. грн у 2023 році, а в 2024 році досягли 2 386 тис. грн, що свідчить про активізацію фінансово-інвестиційної діяльності підприємства.

Аналіз зміни обсягів витрат у діяльності ТОВ «КСГ «ДНІПРО» у 2022-2024 роках дає змогу виявити як позитивні, так і проблемні тенденції у фінансово-господарській діяльності підприємства (рис. 2.3).

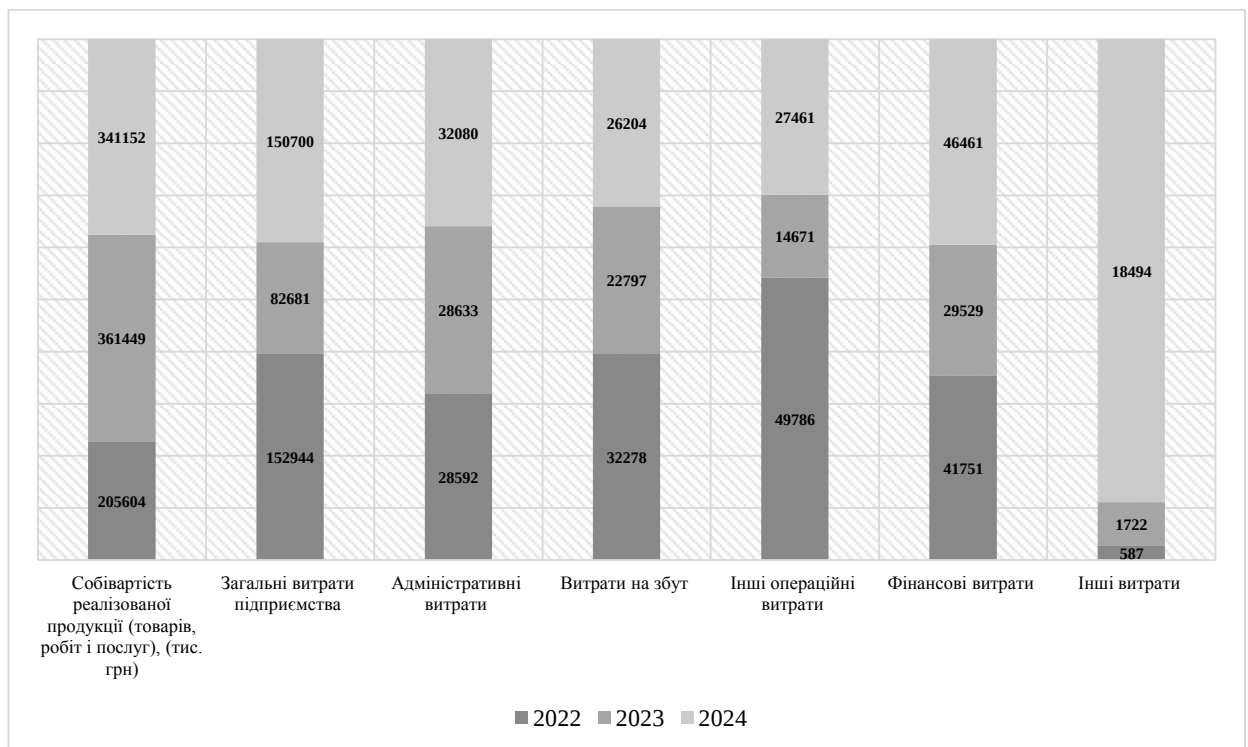

Рис. 2.3. Зміна обсягів витрат у діяльності ТОВ «КСГ «ДНІПРО» у 2022-2024 роках

Передусім варто зазначити, що собівартість реалізованої продукції ТОВ «КСГ «ДНІПРО» протягом аналізованого періоду мала тенденцію до зростання, збільшившись із 205 604 тис. грн у 2022 році до 361 449 тис. грн у 2023 році, після чого дещо знизилася у 2024 році до 341 152 тис. грн., що свідчить про збереження високого рівня витратності виробничої діяльності, що може бути пов'язано з підвищенням вартості матеріальних і енергетичних ресурсів, а також логістичних витрат.

Загальні витрати ТОВ «КСГ «ДНІПРО» у 2023 році суттєво скоротилися до 82 681 тис. грн (майже вдвічі порівняно з 2022 роком), проте у 2024 році знову зросли до 150 700 тис. грн, наблизившись до рівня базового року. Зазначена динаміка відображає як тимчасові управлінські заходи зі скорочення витрат, так і вплив зовнішніх факторів, що призвели до повторного зростання.

Структурний аналіз витрат ТОВ «КСГ «ДНІПРО» показує, що адміністративні витрати залишалися відносно незмінними у динаміці протягом періоду (28 592–32 080 тис. грн), з незначним зростанням у 2024 році. Натомість витрати на збут скоротилися з 32 278 тис. грн у 2022 році до 22 797 тис. грн у 2023 році, після чого зросли до 26 204 тис. грн у 2024 році, що відображає коригування маркетингової та логістичної політики підприємства.

Найбільш динамічних змін зазнали інші операційні витрати у діяльності ТОВ «КСГ «ДНІПРО», які у 2022 році становили 49 786 тис. грн, у 2023 році різко знизилися до 14 671 тис. грн, але у 2024 році зросли майже вдвічі – до 27 461 тис. грн. Подібна тенденція простежується і щодо фінансових витрат, які зменшилися у 2023 році (29 529 тис. грн), але зросли до 46 461 тис. грн у 2024 році, що може свідчити про зростання боргового навантаження та витрат на обслуговування кредитів. Особливу увагу слід звернути на різке зростання інших витрат – з 587 тис. грн у 2022 році до 18 494 тис. грн у 2024 році, що вказує на появу додаткових статей витрат, пов'язаних із непередбаченими господарськими ризиками.

Аналіз динаміки чистого прибутку ТОВ «КСГ «ДНІПРО» у 2022–2024 роках свідчить про суттєве покращення фінансових результатів підприємства після кризового 2022 року (рис. 2.4).

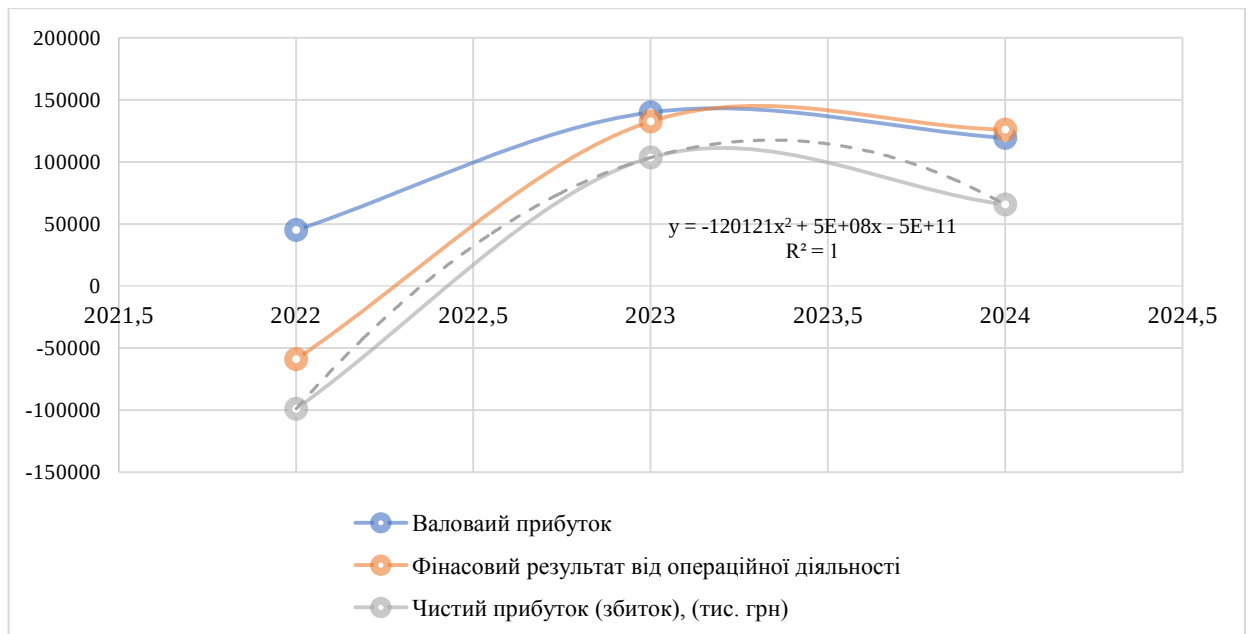

Рис. 2.4. Динаміка чистого прибутку у діяльності ТОВ «КСГ «ДНІПРО» у 2022-2024 роках

У 2022 році ТОВ «КСГ «ДНІПРО» зазнало значних збитків – чистий результат становив збиток у сумі 99 000 тис. грн, що було зумовлено високими витратами та негативним фінансовим результатом від операційної діяльності (-59 007 тис. грн). Незважаючи на наявний валовий прибуток у сумі 45 045 тис. грн, фінансовий результат був від’ємним, що вказує на неефективну структуру витрат.

У 2023 році ТОВ «КСГ «ДНІПРО» продемонструвало кардинальні позитивні зміни: чистий прибуток зріс до 103 409 тис. грн, а фінансовий результат від операційної діяльності становив 132 483 тис. грн, що свідчить про ефективне управління витратами та оптимізацію виробничої діяльності. Валова рентабельність також суттєво підвищилася (139 796 тис. грн валового прибутку), що забезпечило підприємству фінансову стабільність.

У 2024 році тенденція до прибутковості зберігалася, проте чистий прибуток знизився до 65 577 тис. грн., відповідно зменшення порівняно з 2023 роком пояснюється зростанням витрат і зниженням валового прибутку

до 119 186 тис. грн. Незважаючи на збереження позитивного фінансового результату від операційної діяльності (125 828 тис. грн), рівень ефективності використання ресурсів дещо погіршився.

Отже, результати діяльності ТОВ «КСГ «ДНІПРО» у 2022-2024 роках свідчать про позитивні зрушення у фінансово-економічній діяльності підприємства, однак водночас з'являються проблеми зі стабільністю рентабельності та прибутковості. Подальший розвиток підприємства потребує посилення контролю за витратами, удосконалення системи управління виробничими ресурсами та підвищення ефективності використання трудового потенціалу, диверсифікація джерел доходів, Формування стратегії довгострокової прибутковості.

2.2. Аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів ТОВ «КСГ «ДНІПРО»

Забезпечення ТОВ «КСГ «ДНІПРО» належним рівнем матеріальних ресурсів передбачає стабільне функціонування підприємства та досягнення високих результатів у його виробничій діяльності. Рациональне планування потреби у ресурсах та їх своєчасне постачання створює основу для безперебійності виробничих процесів, що особливо важливо в аграрному секторі, де циклічність та сезонність робіт відіграють визначальну роль. Оптимізація норм забезпечення матеріальними ресурсами дозволяє не лише знизити виробничі ризики та витрати, а й підвищити ефективність використання земельного та трудового потенціалу підприємства.

Для формування оптимального рівня матеріальних ресурсів у діяльності підприємства необхідно враховувати низку важливих аспектів. По-перше, слід чітко визначати фактичні потреби виробництва, виходячи з обсягів запланованого випуску продукції та специфіки аграрного циклу. По-

друге, доцільно здійснювати ретельний аналіз ринку постачальників для забезпечення своєчасних і вигідної закупівлі, що дозволить знизити витрати та мінімізувати ризики перебоїв у постачанні. По-третє, особливу увагу варто приділяти створенню оптимальних запасів, які гарантуватимуть безперервність виробничого процесу, але водночас не призводитимуть до надлишкових витрат на зберігання. По-четверте, необхідним є впровадження сучасних методів контролю й управління ресурсами, що сприятиме підвищенню ефективності їх використання.

У господарській діяльності ТОВ «КСГ «ДНІПРО» ключову роль відіграють три основні складові потенціалу підприємства – основні засоби, оборотні засоби та інші матеріальні ресурси, що забезпечують безперервність виробничого процесу. Саме їхнє раціональне поєднання створює передумови для стабільного функціонування та підвищення ефективності підприємства. З метою оцінки поточного стану та тенденцій у використанні ресурсів було проведено аналіз складу та динаміки основних наявних засобів за 2022–2024 роки, результати якого відображені у табл. 2.3. Також, аналіз дозволяє простежити зміни у співвідношенні між основними й оборотними засобами, що має важливе значення для ефективного управління виробничим потенціалом та забезпечення стійкого розвитку підприємства у довгостроковій перспективі.

Таблиця 2.3

Склад і динаміка наявних ресурсів у ТОВ «КСГ «ДНІПРО»
у 2022-2024 роках

Показники	2022 рік	2023 рік	2024 рік	2024/2022, %	2024/2023, %
Наявні основні засоби, тис. грн.	68424,0	59087,0	68146,0	99,6	115,3
Питома вага основних засобів у структурі балансу підприємства, %	9,11	5,56	5,61	61,5	100,9
Наявні оборотні активи, тис. грн.	300880,0	278976,0	230431,0	76,6	82,6
Питома вага оборотних активів у структурі	40,08	26,26	18,97	47,3	72,2

балансу підприємства, %					
Всього наявні активи підприємства, тис. грн.	750782,0	1062401,0	1214865,0	161,8	114,4

Аналіз складу та динаміки наявних ресурсів у ТОВ «КСГ «ДНІПРО» за 2022–2024 рр. свідчить про істотні зміни у структурі та вартості активів підприємства. Загальний обсяг активів протягом досліджуваного періоду зріс у 1,6 рази порівняно з 2022 роком та на 14,4% відносно 2023 року, що характеризує тенденцію до нарощування ресурсного потенціалу.

Основні засоби за три роки практично зберегли свою абсолютну вартість (99,6% до рівня 2022 р.), проте їхня питома вага у структурі активів знизилася майже вдвічі (з 9,11% у 2022 р. до 5,61% у 2024 р.), що свідчить про певну стагнацію в оновленні матеріально-технічної бази підприємства, що в перспективі може впливати на рівень виробничих потужностей.

Оборотні активи демонструють протилежну тенденцію: їх обсяг у 2024 році зменшився на 23,4% відносно 2022 року та на 17,4% до рівня 2023 року. Водночас їхня питома вага у структурі активів скоротилася з 40,08% у 2022 році до 18,97% у 2024 році. Така динаміка вказує на поступове зниження ролі оборотних активів у загальному ресурсному потенціалі підприємства, що може свідчити про обмеженість у фінансовій гнучкості та зниження ліквідності.

Структурні зміни наявних ресурсів у діяльності ТОВ «КСГ «ДНІПРО» у 2023-2024 роках характеризуються неоднорідною динамікою основних та оборотних активів, що відображає трансформацію ресурсного потенціалу підприємства (рис. 2.5).

2023

2024

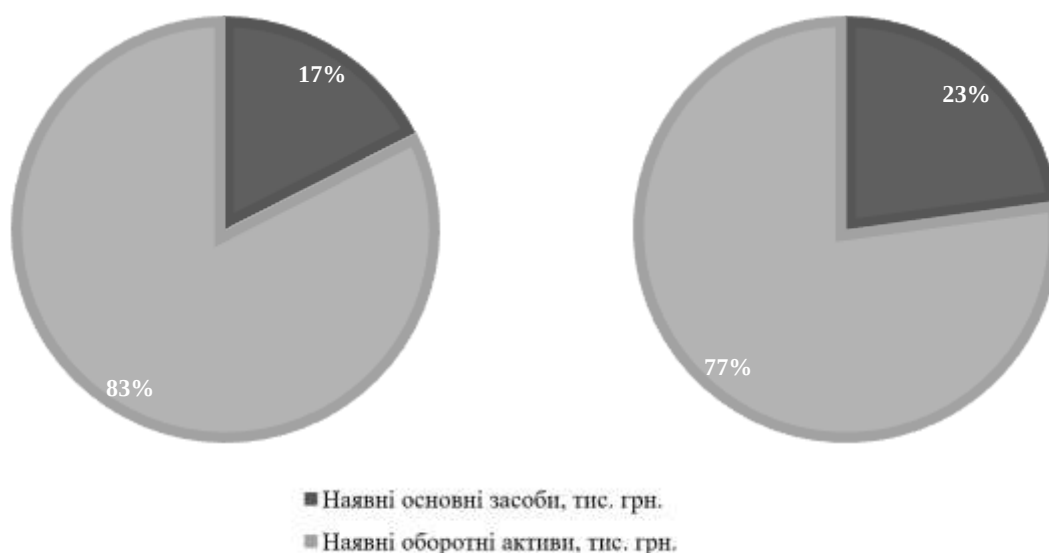

Рис. 2.5. Структура наявних ресурсів у діяльності у ТОВ «КСГ «ДНІПРО» у 2023-2024 роках

Упродовж зазначеного періоду спостерігається певне відновлення обсягів основних засобів: у 2024 році їхня вартість зросла на 15,3% порівняно з попереднім роком. Водночас питома вага цієї складової у структурі активів залишилася практично незмінною (5,56% у 2023 р. проти 5,61% у 2024 р.), що свідчить про стабільність її ролі в загальному ресурсному балансі.

З іншого боку, оборотні активи продемонстрували відчутне зниження як у абсолютному вираженні, так і у структурному аспекті. Їхня вартість скоротилася на 17,4% відносно 2023 року, а питома вага у структурі активів – з 26,26% до 18,97%, так підприємство зменшило обсяг ресурсів, які забезпечують оперативну гнучкість та ліквідність, що потенційно може вплинути на ефективність фінансово-господарської діяльності.

Водночас загальний обсяг активів підприємства продовжив зростати, збільшившись на 14,4% за 2023–2024 роки і таке зростання забезпечило підвищення загальної ресурсної бази, однак структурно воно супроводжувалося перерозподілом між видами активів на користь довгострокових ресурсів.

Здійснення комплексного аналізу структури запасів та матеріальних ресурсів дає можливість визначити ключові елементи, що формують основу виробничого процесу ТОВ «КСГ «ДНІПРО», що дозволяє не лише ідентифікувати складові, які мають найбільшу питому вагу у забезпеченні виробництва, але й оцінити їхній вплив на стабільність і ефективність діяльності підприємства. На основі узагальнених даних, поданих у табл. 2.4, можна окреслити потенційні резерви для оптимізації системи управління матеріальними ресурсами, зокрема за рахунок раціоналізації структури запасів, скорочення непродуктивних витрат та підвищення рівня контролю за використанням ресурсів.

Таблиця 2.4

Аналіз структури наявних оборотних засобів ТОВ «КСГ «ДНІПРО»
у 2022-2024 роках

Показники	2022 рік	2023 рік	2024 рік	2024/2022, %	2024/2023, %
Наявні оборотні активи із них, тис. грн.	300880	278976	230431	76,6	82,6
Виробничі запаси	66928	41467	53136	79,4	128,1
Питома вага у структурі оборотних активів, %	22,24	14,86	23,06	103,7	155,1
Незавершене виробництво	84254	115608	53243	63,2	46,1
Питома вага у структурі оборотних активів, %	28,00	41,44	23,11	82,5	55,8
Готова продукція	144894	121781	123943	85,5	101,8
Питома вага у структурі оборотних активів, %	48,16	43,65	53,79	111,7	123,2
Товари	4804	120	109	2,3	90,8
Питома вага у структурі оборотних активів, %	1,60	0,04	0,05	3,0	110,0

У цілому спостерігається зменшення вартості оборотних активів у діяльності ТОВ «КСГ «ДНІПРО», відповідно з 300880 тис. грн у 2022 р. до 230431 тис. грн у 2024 р., що становить скорочення на 23,4%. Водночас

структурний розподіл демонструє нерівномірні тенденції серед окремих компонентів.

Виробничі запаси ТОВ «КСГ «ДНІПРО» теж мали досить нестабільну динаміку, зокрема після зменшення з 66928 тис. грн у 2022 р. до 41467 тис. грн у 2023 р. у 2024 р. їх обсяг зріс до 53136 тис. грн., що супроводжувалося відновленням питомої ваги з 14,86% до 23,06%, що свідчить про посилення ролі матеріальних запасів у забезпеченні виробничого процесу.

Незавершене виробництво у 2023 р. мало суттєве зростання (115608 тис. грн, або 41,44% у структурі), проте вже у 2024 р. його обсяги знизилися майже вдвічі – до 53243 тис. грн (23,11%). Відповідна динаміка вказує на коливання виробничого циклу та можливу оптимізацію витрат на проміжні стадії виробництва.

Готова продукція залишається домінуючим елементом у структурі оборотних активів. Її питома вага зросла з 48,16% у 2022 р. до 53,79% у 2024 р., що підтверджує орієнтацію підприємства на формування значних товарних запасів з метою забезпечення стабільності збуту та гнучкості в умовах ринку.

Натомість товари у діяльності ТОВ «КСГ «ДНІПРО» як окрема стаття мають мінімальне значення у структурі оборотних активів (менше 0,1% у 2023-2024 рр.), що свідчить про їхню незначну роль у діяльності підприємства.

На рис. 2.6. представлено суттєві трансформації у співвідношенні їхніх основних складових оборотних активів ТОВ «КСГ «ДНІПРО». Так простежується загальна тенденція до скорочення обсягів оборотних активів, проте зміни у структурі засвідчують неоднорідність їхнього розвитку (рис. 2.6).

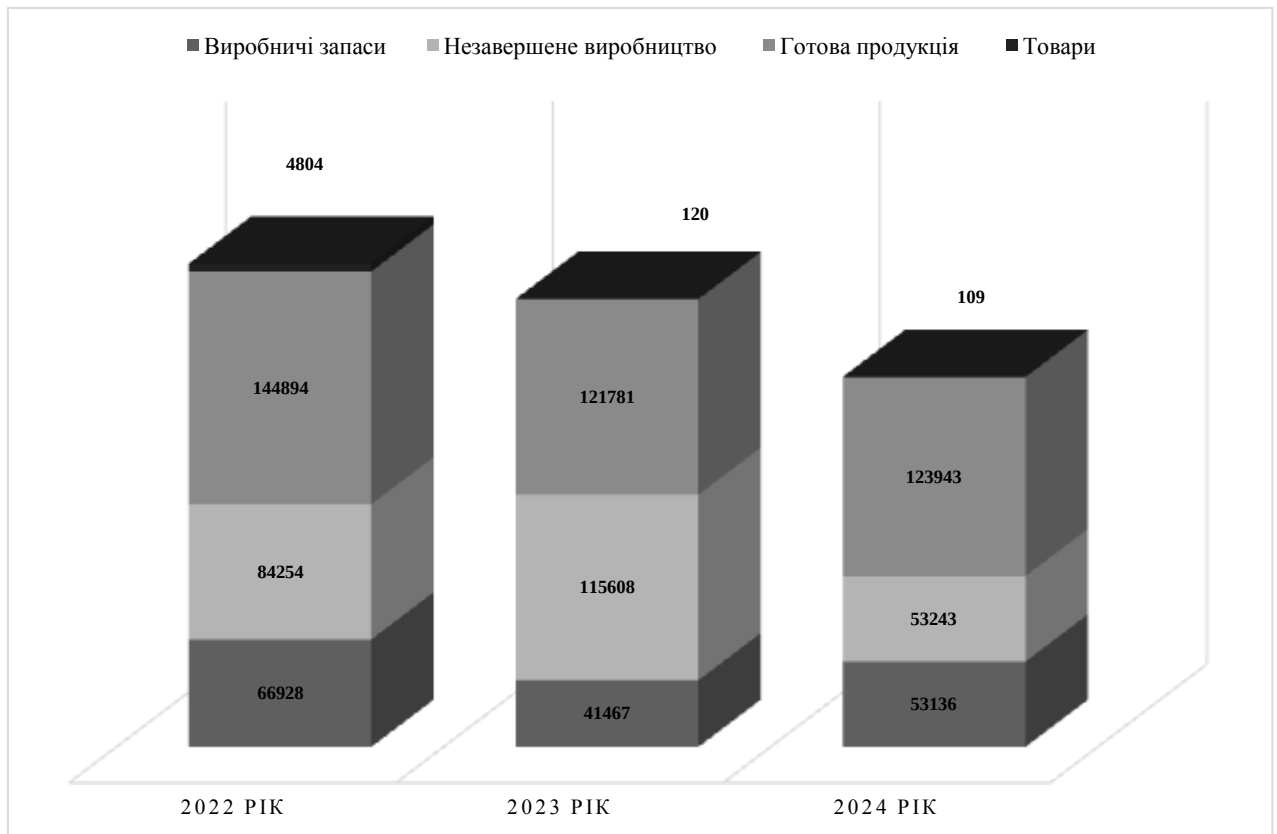

Рис. 2.6. Динаміка структури наявних оборотних активів ТОВ «КСГ «ДНІПРО» у 2022-2024 роках

Так, у 2022 р. найбільшу частку у складі оборотних активів ТОВ «КСГ «ДНІПРО» становила готова продукція (48,16%), що зберегла провідні позиції у 2023 р. (43,65%) та ще більше посилила свою роль у 2024 р., досягнувши понад половини всіх оборотних активів (53,79%), що свідчить про орієнтацію підприємства на формування значних обсягів товарних запасів, які забезпечують стабільність у процесах збуту.

Розмір виробничих запасів ТОВ «КСГ «ДНІПРО» коливався, так їхня питома вага скоротилася з 22,24% у 2022 р. до 14,86% у 2023 р., однак у 2024 р. показник зріс до 23,06%. Така тенденція свідчить про відновлення ролі сировинних і матеріальних ресурсів у забезпеченні безперервності виробничого процесу.

Розмір незавершеного виробництва у 2022 р. воно становило 28,0%, то у 2023 р. його питома вага суттєво зросла до 41,44%. Проте вже у 2024 р. цей

показник знизився більш ніж удвічі – до 23,11%, що може бути наслідком оптимізації виробничих процесів і скорочення тривалості циклу виготовлення продукції.

Питома вага товарів у структурі оборотних активів є незначною й має стійку тенденцію до зменшення: з 1,60% у 2022 р. до 0,04% у 2023 р. та 0,05% у 2024 р. Це вказує на їхню мінімальну роль у господарській діяльності підприємства.

Аналіз структурного розподілу виробничих запасів ТОВ «КСГ «ДНІПРО» у 2022-2024 рр. засвідчує як загальну тенденцію до їх скорочення в середньостроковій перспективі, так і певні відновлювальні процеси у 2025 році (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Структурний розподіл наявних виробничих запасів ТОВ «КСГ
«ДНІПРО» у 2022-2024 роках

Показники	2022 рік	2023 рік	2024 рік	2024/2022, %	2024/2023, %
Виробничі запаси, із них:	66928,00	41467,00	53136,00	79,39	128,14
насіння та посівний матеріал	38961,00	26984,00	31189,00	80,05	115,58
мінеральні добрива	11892,00	7983,00	9390,00	78,96	117,62
засоби захисту рослин, пестициди	3188,00	1980,00	2959,00	92,82	149,44
паливно-мастильні матеріали	4292,00	1637,00	2318,00	54,01	141,60
запасні частини	4209,00	1785,00	3689,00	87,65	206,67
інші матеріали, необхідні для забезпечення безперервності сільськогосподарських робіт	4386,00	1098,00	3591,00	81,87	327,05

Загальний обсяг виробничих запасів ТОВ «КСГ «ДНІПРО» у 2024 р. порівняно з 2022 р. зменшився на 20,61%, проте відбулося їх зростання на 28,14% відносно 2023 р., що вказує на прагнення підприємства стабілізувати забезпеченість матеріальними ресурсами.

Структурно на ТОВ «КСГ «ДНІПРО» найбільшу частку протягом трьох років займали насіння та посівний матеріал, обсяги яких у 2024 р.

зменшилися на 19,95% у порівнянні з 2022 р., але збільшилися на 15,58% відносно 2023 р. Подібна динаміка свідчить про відновлення інвестицій у рослинництво після скорочення закупівель у 2023 р.

Мінеральні добрива у діяльності ТОВ «КСГ «ДНІПРО» демонструють схожі тенденції: скорочення у 2024 р. на 21,04% від рівня 2022 р., але зростання на 17,62% до попереднього року, що підтверджує збереження важливості добрив у структурі витрат на виробництво.

Засоби захисту рослин, пестициди виявили відносну стійкість: у 2024 р. їхні запаси становили 92,82% рівня 2022 р., а зростання порівняно з 2023 р. було досить відчутним (49,44%), що свідчить про підвищення уваги підприємства до захисту врожаю.

Паливно-мастильні матеріали знизилися у 2024 р. більш ніж удвічі відносно 2022 р. (54,01%), однак мали суттєве відновлення проти 2023 р. (+41,60%), що є наслідком як коливань цін на паливо, так і зміни обсягів механізованих робіт.

Найбільш інтенсивне зростання спостерігалось за статтею «запасні частини»: їхній обсяг у 2024 р. перевищив показник 2023 р. більш ніж удвічі (206,67%), що може бути пов'язано зі збільшенням потреб у технічному обслуговуванні машинно-тракторного парку.

Особливо зросли стаття «інші матеріали, необхідні для забезпечення безперервності сільськогосподарських робіт». Якщо у 2023 р. їх обсяг суттєво знизився, то вже у 2024 р. він зріс у понад три рази (327,05% до 2023 р.), майже досягнувши рівня 2022 р. (81,87%), що свідчить про відновлення потреб у допоміжних ресурсах.

Зокрема на рис. 2.7 представлено динаміку структурних змін у складі виробничих запасів ТОВ «КСГ «ДНІПРО» у 2022-2024 роках

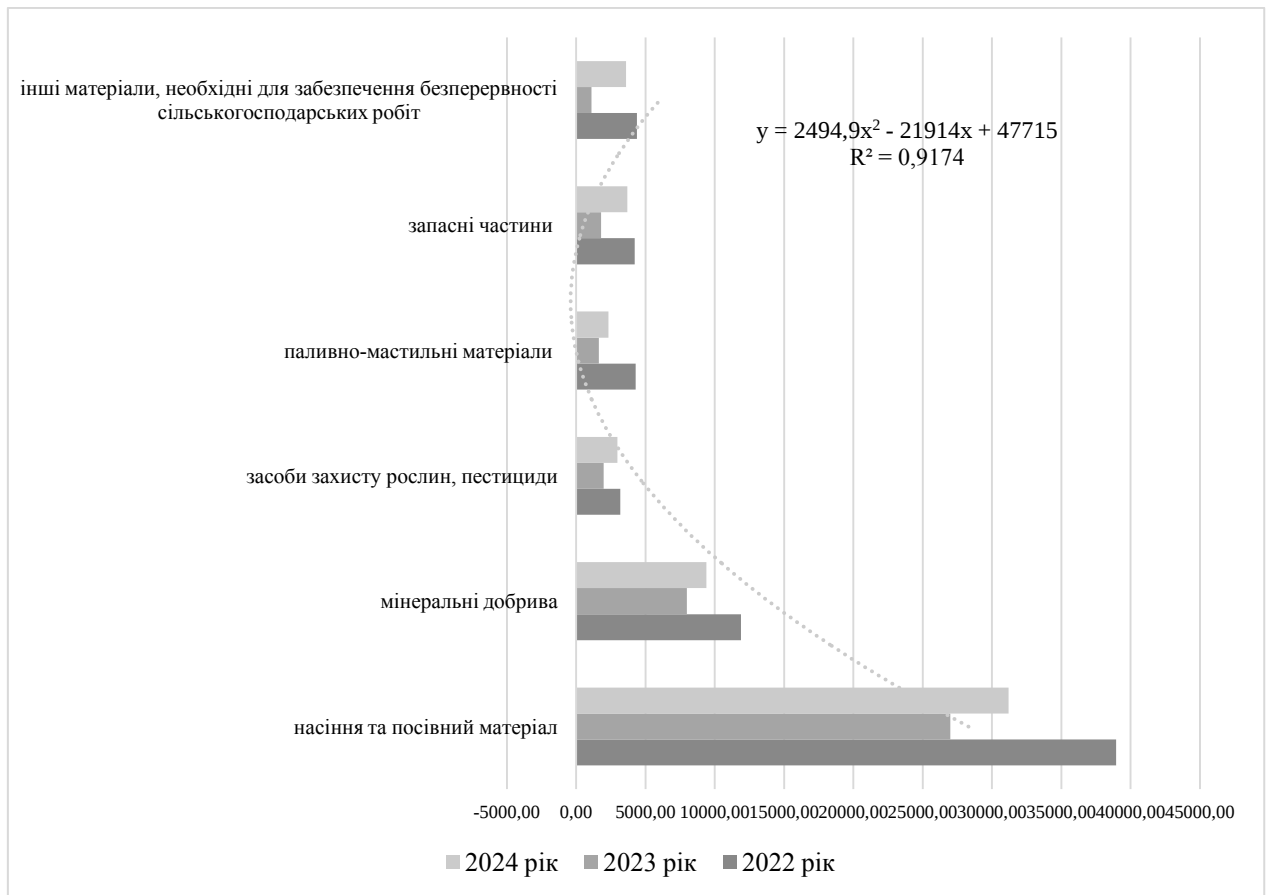

Рис. 2.7. Динаміка структурних зміни у складі виробничих запасів ТОВ «КСГ «ДНІПРО» у 2022-2024 роках

Аналіз динаміки витрат на 1 грн реалізованої продукції рослинництва ТОВ «КСГ «ДНІПРО» у 2022–2024 рр. дав можливість виявити особливості формування собівартості та простежити тенденції зміни структури витрат за економічними елементами. Отримані результати свідчать, що підприємство зазнало впливу як внутрішніх факторів організації виробництва, так і зовнішніх умов господарювання, що позначилося на співвідношенні матеріальних, трудових та фінансових ресурсів у витратах. Зміни у питомій вазі окремих складових собівартості відображають як цінові коливання на ринку ресурсів, так і адаптаційні заходи підприємства щодо оптимізації витрат, що дозволяє оцінити ефективність управління виробничими ресурсами, визначити найбільш затратні статті та сформулювати орієнтири для подальшого вдосконалення витратної політики (табл. 2.6).

Витрати на 1 грн. обсягу вирощеної товарної продукції рослинництва
ТОВ «КСГ «ДНІПРО» у 2022-2024 роках

Показник	Роки			Відхилення, тис. грн.	
	2022	2023	2024	2024 р. від 2022 р.	2024 р. від 2023 р.
Обсяг вирощеної продукції рослинництва, тон	9800	10156	8980	-820,00	-1176,00
Собівартість вирощеної продукції рослинництва, із них, тис. грн.	231989,00	378148,00	283898,00	51909,00	-94250,00
матеріальні витрати	121021,00	166888,00	124901,00	3880,00	-41987,00
витрати на оплату праці	14947,00	15388,00	19858,00	4911,00	4470,00
витрати на соціальні заходи	2798,00	2506,00	2379,00	-419,00	-127,00
амортизація	12518,00	16715,00	10939,00	-1579,00	-5776,00
інші виробничі витрати	80705,00	176651,00	125821,00	45116,00	-50830,00
Витрати на виробництво продукції рослинництва на 1 грн., з них	23,67	37,23	31,61	7,94	-5,62
матеріальні витрати на 1 грн.	12,35	16,43	13,91	1,56	-2,52
витрати на оплату праці	1,53	1,52	2,21	0,69	0,70
витрати на соціальні заходи на 1 грн.	0,29	0,25	0,26	-0,02	0,02
амортизація на 1 грн.	1,28	1,65	1,22	-0,06	-0,43
інші виробничі витрати на 1 грн.	8,24	17,39	14,01	5,78	-3,38

Загалом, у ТОВ «КСГ «ДНІПРО» у 2023 р. відбулося їх різке зростання витрат на виробництво на 1 тону вирощеної продукції рослинництва з 23,67 грн до 37,23 грн, що було зумовлено підвищенням рівня матеріальних витрат та інших виробничих витрат. Проте у 2024 р. показник витрат на виробництво на 1 тону вирощеної продукції рослинництва скоротився до 31,61 грн, що свідчить про певну оптимізацію витратної структури.

Найбільшу питому вагу у складі витрат ТОВ «КСГ «ДНІПРО» традиційно займали матеріальні витрати, які у 2023 р. досягли 16,43 грн на 1 грн продукції, але у 2024 р. скоротилися до 13,91 грн. Поряд із цим, спостерігається стійке зростання витрат на оплату праці: з 1,53 грн у 2022 р. до 2,21 грн у 2024 р., що відображає посилення трудової складової собівартості.

Амортизаційні витрати та витрати на соціальні заходи ТОВ «КСГ «ДНІПРО» залишалися відносно стабільними, демонструючи незначні коливання. Найбільшою динамікою характеризувалися інші виробничі витрати: їх величина на 1 грн продукції у 2023 р. зросла більш ніж удвічі порівняно з 2022 р., а у 2024 р. дещо знизилася, проте зберегла вагоме значення у структурі витрат.

Отже, загальна тенденція свідчить про зростання собівартості продукції у 2023 р. з подальшою її частковою стабілізацією у 2024 р., що відображає як вплив зовнішніх чинників, так і внутрішні управлінські заходи з підвищення ефективності використання ресурсів (рис. 2.8).

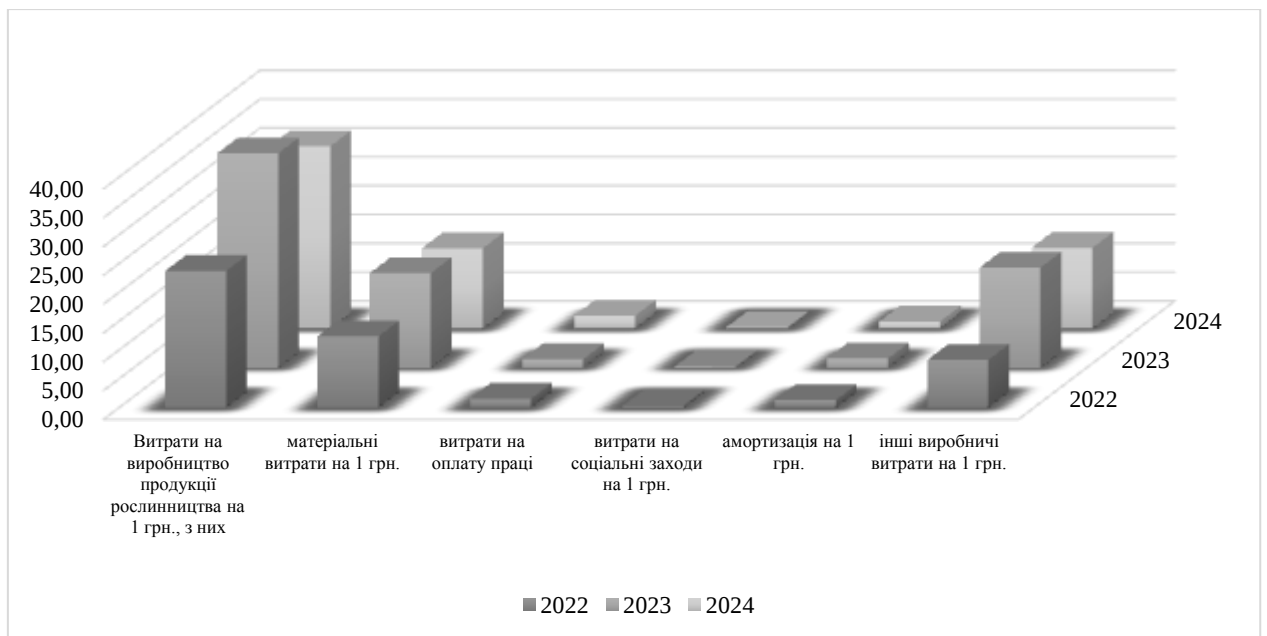

Рис. 2.8. Динаміка витрат на 1 грн. обсягу вирощеної товарної продукції рослинництва ТОВ «КСГ «ДНІПРО» у 2022-2024 роках

Для визначення рівня ефективності використання матеріально-технічних ресурсів ТОВ «КСГ «ДНІПРО» доцільним є застосування системи аналітичних показників, що відображають результативність їх залучення у виробничий процес. Відповідні індикатори дозволяють не лише оцінити ступінь раціонального використання матеріальних ресурсів, а й виявити наявні резерви підвищення продуктивності. Комплексний аналіз динаміки показників ефективності використання матеріальних ресурсів забезпечує

можливість встановлення взаємозв’язку між обсягом залучених ресурсів та досягнутими виробничо-економічними результатами. (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Оцінка ефективності використання матеріальних ресурсів
У діяльності ТОВ «КСГ «ДНІПРО» у 2022-2024 роках

Показники	Роки			Темпи зростання 2024/2022, %
	2022	2023	2024	
Матеріаловіддача, грн./грн.	1,08	0,89	0,81	75,00
Матеріаломісткість, %	0,98	0,91	0,76	77,55
Коефіцієнт оборотності матеріальних ресурсів, об.	2,1	2,4	1,9	90,48
Питома вага насіннєвого матеріалу у собівартості виробництва, %	18	9	11	61,11
Коефіцієнт співвідношення темпу зростання обсягів вирощування продукції рослинництва та матеріальних витрат	1,27	1,44	1,39	109,45

Ефективність використання матеріальних ресурсів у ТОВ «КСГ «ДНІПРО» у 2022–2024 роках демонструє певні негативні тенденції. Зокрема, зниження матеріаловіддачі та коефіцієнта оборотності свідчить про уповільнення обігу ресурсів і зменшення їх віддачі у виробничому процесі. Водночас зростання коефіцієнта співвідношення темпів зростання обсягів продукції та витрат вказує на часткове підвищення раціональності використання матеріальних ресурсів. У цілому, ТОВ «КСГ «ДНІПРО» необхідно посилити заходи з оптимізації структури витрат і підвищення ефективності матеріально-технічного забезпечення.

Так, матеріаловіддача знизилася з 1,08 грн у 2022 р. до 0,81 грн у 2024 р., що відповідає лише 75 % від рівня базового року, що означає, що кожна гривня матеріальних витрат у 2024 р. забезпечувала менший обсяг продукції порівняно з попереднім періодом. Водночас матеріаломісткість скоротилася з 0,98 % у 2022 р. до 0,76 % у 2024 р., тобто на 22,45 %, що може свідчити про більш раціональне використання матеріальних ресурсів у структурі собівартості.

Коефіцієнт оборотності матеріальних ресурсів у 2023 р. зріс до 2,4 обертів, однак у 2024 р. знизився до 1,9, що становить 90,48 % від рівня 2022 р., вказуючи на уповільнення процесу відтворення матеріальних ресурсів. Особливу увагу заслуговує зміна питомої ваги насіннєвого матеріалу у собівартості: у 2022 р. вона становила 18 %, тоді як у 2024 р. - лише 11 % (зменшення на 38,89 %), що може свідчити про зміну технологічних підходів або політики постачання.

Позитивним аспектом є зростання коефіцієнта співвідношення темпів зростання обсягів вирощеної продукції та матеріальних витрат - з 1,27 у 2022 р. до 1,39 у 2024 р. (зростання на 9,45 %), що свідчить про підвищення продуктивності використання матеріальних ресурсів у виробничому процесі.

Таким чином, результати проведених досліджень щодо діяльності ТОВ «КСГ «ДНПРО» свідчать про певне зниження ефективності матеріаловіддачі та оборотності ресурсів, але одночасно - про позитивні зрушення у співвідношенні темпів зростання продукції та витрат, що вказує на можливість підвищення ефективності за умови подальшої оптимізації матеріально-технічного забезпечення.

2.3. Оцінка організації забезпечення та планування потреби у матеріальних ресурсах ТОВ «КСГ «ДНПРО»

Враховуючи обмежену номенклатуру матеріальних ресурсів у діяльності ТОВ «КСГ «ДНПРО», доцільним є акцентування уваги на ретельній оцінці потреби саме в тих видах ресурсів, які формують найбільшу частку у структурі собівартості продукції. Для аграрного виробництва це особливо актуально, оскільки витрати на окремі категорії сировини та матеріалів - зокрема насіння, добрива чи засоби захисту рослин - можуть істотно визначати рівень виробничих витрат і безпосередньо впливати на кінцеві фінансові результати.

Процес ефективного постачання матеріальних ресурсів у молочній галузі України виступає одним із ключових чинників нарощування обсягів виробництва підприємств. Налагоджені механізми постачання спрямовані на мінімізацію витрат, пов'язаних із транспортуванням та зберіганням ресурсів, а також на забезпечення стабільності у постачанні сировини, необхідної для безперервного функціонування виробництва. Оптимізація логістичних процесів і формування раціональної системи забезпеченості сприяють підвищенню ефективності використання матеріально-технічних ресурсів, зменшенню ризиків перебоїв у виробничому циклі та зміцненню фінансової стійкості підприємств молочної галузі [47].

Схема руху товарного і матеріального потоку ТОВ «КСГ «ДНІПРО» представлено на рис. 2.9. Схема руху товарного і матеріального потоку ТОВ «КСГ «ДНІПРО» відображає взаємопов'язані етапи забезпечення підприємства необхідними ресурсами, їх трансформацію у процесі виробництва та подальший рух готової продукції до кінцевого споживача. На початковому етапі простежується надходження матеріально-технічних ресурсів, включаючи насіння, добрива, засоби захисту рослин і паливно-мастильні матеріали. Далі вони спрямовуються у виробничий процес, де відбувається безпосереднє вирощування сільськогосподарських культур. Наступним елементом виступає зберігання та первинна переробка врожаю, що забезпечує підготовку продукції до реалізації. Завершальним етапом є збут готової продукції, який формує зворотний фінансовий потік, що повертається до підприємства у вигляді виручки.

Рис. 2.9. Схема руху товарного і матеріального потоку ТОВ «КСГ «ДНІПРО»

У табл. 2.8 подано результати аналізу повноти забезпеченості матеріальними ресурсами за основними видами культур, що вирощуються ТОВ «КСГ «ДНІПРО». Такий підхід дозволяє комплексно оцінити рівень відповідності фактичного забезпечення ресурсами до визначених виробничих потреб. Особлива увага приділяється ключовим елементам, які формують основу технологічного процесу у рослинництві, оскільки їхня наявність та якість безпосередньо впливають на ефективність виробничих результатів. Отримані дані створюють підґрунтя для подальшого виявлення потенційних дефіцитів або надлишків ресурсів та обґрунтування заходів з оптимізації матеріально-технічного забезпечення підприємства.

Таблиця 2.8

Рівень забезпеченості матеріальними ресурсами при вирощуванні основних культур ТОВ «КСГ «ДНІПРО» у 2024 році

Культури, які вирощує підприємство	Вихід товарної продукції з 1 т посадкового матеріалу, т	Вихід продукції і рослинництва з гектару, т/га	Запланована потреба у матеріальних ресурсах, т	Прогнозована потреба, яка встановлена після аналізу, тис. грн.	Відхилення (+; -)
Соняшник	3,09	5,06	1589,00	1480,00	-109,00
Озима пшениця	2,41	4,39	1603,00	1580,00	-23,00
Ріпак	2,98	4,09	1497,00	1580,00	83,00
Ярий ячмінь	2,44	3,68	1632,00	1550,00	-82,00
Гречка	0,89	2,49	1387,00	1275,00	-112,00
Соя	1,98	2,41	1297,00	1250,00	-47,00
Горох	0,78	2,03	1348,00	1350,00	2,00
Кукурудза	1,02	2,35	1289,00	1235,00	-54,00

Аналіз рівня забезпеченості матеріальними ресурсами при вирощуванні основних культур ТОВ «КСГ «ДНПРО» у 2024 році свідчить про наявність як позитивних, так і негативних відхилень між запланованими та прогнозованими потребами. Найбільший дефіцит ресурсів спостерігається у виробництві гречки (-112 т), соняшнику (-109 т) та ярого ячменю (-82 т), що може зумовити ризики зниження запланованих обсягів виробництва. Водночас позитивне відхилення відмічається при вирощуванні ріпаку (+83 т) та гороху (+2 т), що свідчить про відносну збалансованість ресурсного забезпечення цих культур. Загалом результати демонструють потребу в оптимізації планування та раціональному перерозподілі матеріальних ресурсів з метою зниження ризиків дефіциту й забезпечення стабільності виробничого процесу.

Показники виходу товарної продукції з 1 т посадкового матеріалу та з 1 га посівної площі основних культур у ТОВ «КСГ «ДНПРО»» відображають рівень ефективності використання матеріальних ресурсів та потенціал урожайності (рис. 2.10).

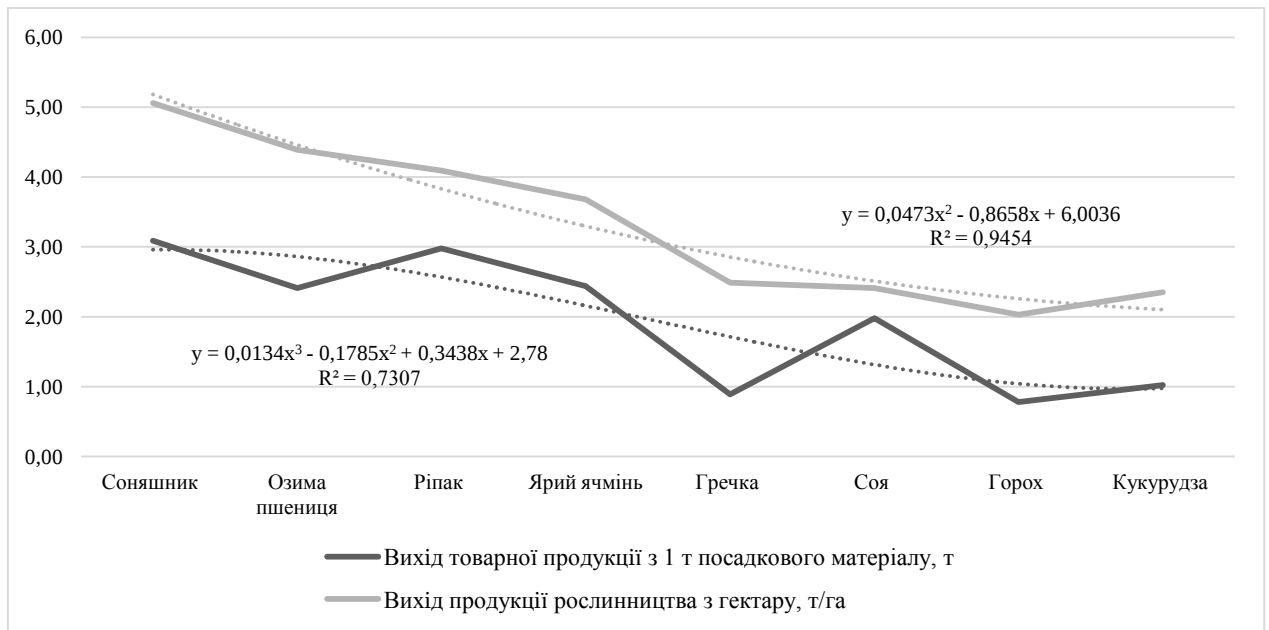

Рис. 2.10. Показники виходу товарної продукції з 1 т посадкового матеріалу та з 1 га посівної площі основних культур ТОВ «КСГ «ДНІПРО»»

У діяльності ТОВ «КСГ «ДНІПРО»» спостерігаємо, що такі культури, як соняшник, озима пшениця та ріпак, характеризуються відносно високими показниками віддачі як у розрізі посадкового матеріалу, так і в площинному вимірі, що свідчить про їхню економічну доцільність у структурі виробництва. Водночас для гречки, сої та гороху спостерігається нижчий рівень виходу з одиниці посівної площі, що обумовлює потребу в оптимізації агротехнологічних заходів. Узагальнюючи результати, можна стверджувати, що показники урожайності ТОВ «КСГ «ДНІПРО»» відображають комплексний вплив як природно-кліматичних умов, так і ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства.

Оптимізація процесів постачання сировини у ТОВ «КСГ «ДНІПРО»» потребує погодження фактичних потреб у матеріальних ресурсах, необхідних для виробництва з обсягом закупівлі, що сприяє більш раціональному їх використанню. Зосередження уваги на забезпеченні таких стратегічно важливих культур, як пшениця та ріпак, дозволить підвищити ефективність виробничого процесу та мінімізувати ризики дефіциту. У результаті

впровадження зазначеного підходу забезпечується оптимальний баланс між витратами та ресурсними можливостями підприємства.

Стан матеріально-технічного забезпечення ТОВ «КСГ «ДНІПРО»» у 2024 році характеризується відносною збалансованістю між наявними ресурсами та виробничими потребами. Аналіз показників свідчить, що для більшості культур підприємство забезпечене необхідними матеріальними ресурсами на достатньому рівні, однак простежуються певні відхилення від запланованих обсягів. Зокрема, дефіцит матеріалів спостерігається при вирощуванні соняшнику, озимої пшениці, ячменю ярого, гречки, сої та кукурудзи, що може знижувати потенціал урожайності та потребує коригування планів постачання. Водночас надлишок ресурсів зафіксовано у вирощуванні ріпаку та гороху, що свідчить про наявність резервів, але водночас вказує на нераціональність у розподілі матеріально-технічних засобів. Отже, ефективне управління матеріально-технічним забезпеченням підприємства у 2024 році потребує оптимізації балансів між потребами та фактичними ресурсами з метою підвищення результативності виробничої діяльності (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Оцінка рівня забезпечення матеріальними ресурсами виробничі потреби ТОВ «КСГ «ДНІПРО» у 2023-2024 році

Групи матеріально-технічного забезпеченням	Фактичне надходження матеріальних ресурсів у 2023 році, тис. грн.	Фактичне надходження матеріальних ресурсів у 2024 році, тис. грн.	Відхилення у 2024 р. від 2023 р., +/-	У % виконання фактичного надходження
Виробничі запаси, із них:	41467,00	53136,00	11669,00	28,14
насіння та посівний матеріал	26984,00	31189,00	4205,00	15,58
мінеральні добрива	7983,00	9390,00	1407,00	17,62
засоби захисту рослин, пестициди	1980,00	2959,00	979,00	49,44
паливно-мастильні матеріали	1637,00	2318,00	681,00	41,60
запасні частини	1785,00	3689,00	1904,00	106,67
інші матеріали,	1098,00	3591,00	2493,00	227,05

необхідні для забезпечення безперервності сільськогосподарських робіт				
---	--	--	--	--

У 2024 році матеріально-технічне забезпечення ТОВ «КСГ «ДНІПРО»» суттєво покращилося порівняно з 2023 роком. Загальний обсяг фактичного надходження виробничих запасів зріс на 11 669,0 тис. грн, або на 28,14% і свідчить про підвищення інтенсивності забезпечення підприємства ключовими ресурсами, необхідними для ефективного ведення сільськогосподарського виробництва.

Найбільший приріст зафіксовано за такими групами ресурсів, як інші матеріали для забезпечення безперервності сільськогосподарських робіт (зростання на 227,05%), запасні частини (підвищення на 106,67%) та паливно-мастильні матеріали (приріст на 41,60%), що відображає прагнення підприємства зміцнити технічну базу та забезпечити стабільність виробничих процесів. Водночас зростання витрат на насіння та посівний матеріал (на 15,58%), мінеральні добрива (на 17,62%) і засоби захисту рослин (на 49,44%) свідчить про посилення уваги до якості посівної кампанії та заходів із підвищення врожайності культур.

Виконання планових показників постачання матеріальних ресурсів у розрізі основних культур, що вирощувалися ТОВ «КСГ «ДНІПРО»» у 2024 році, відображено на рис. 2.11.

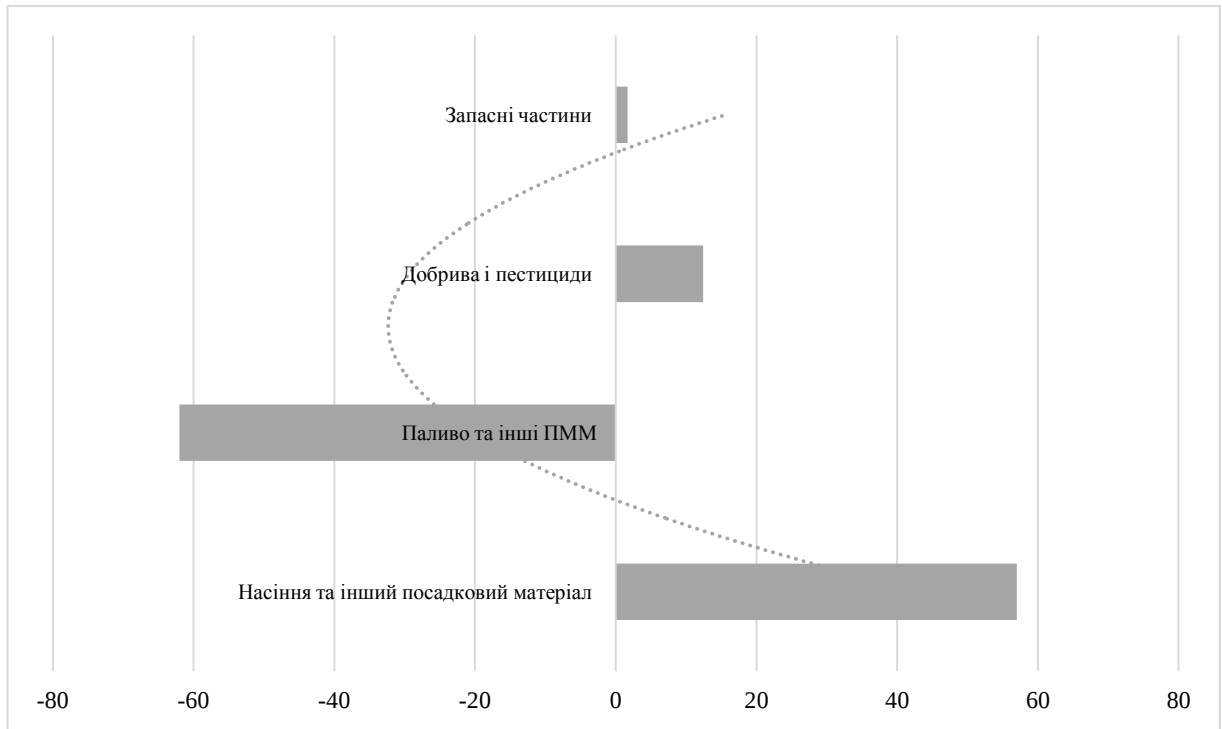

Рис. 2.11. Виконання плану постачання матеріальних ресурсів ТОВ «КСГ «ДНІПРО» за видами культур у 2024 році (%)

У діяльності ТОВ «КСГ «ДНІПРО»» проведений аналіз виконання плану постачання матеріальних ресурсів демонструє можливість простежити рівень забезпеченості підприємства необхідними ресурсами залежно від специфіки кожної культури, а також оцінити ефективність розподілу матеріально-технічної бази з урахуванням виробничих потреб, відповідно ступінь виконання плану та визначити напрями оптимізації ресурсного забезпечення у майбутніх періодах.

Проведений аналіз виконання плану постачання матеріальних ресурсів показників ефективності використання матеріальних ресурсів у діяльності ТОВ «КСГ «ДНІПРО»» забезпечує системне виявлення резервів підвищення продуктивності виробничих процесів, оптимізації ресурсного забезпечення та зміцнення фінансових результатів підприємства, що дозволяє не лише оцінити поточний рівень використання ресурсів, а й

визначити напрями стратегічного вдосконалення управлінських рішень для забезпечення стійкого економічного розвитку.

Попри досягнуті ТОВ «КСГ «ДНІПРО»» позитивні результати щодо зниження матеріаломісткості, показники матеріаловіддачі та коефіцієнта оборотності все ще залишаються актуальними для подальшого вдосконалення. З огляду на це доцільним є комплексне опрацювання заходів, спрямованих на підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів, що забезпечить оптимізацію виробничих витрат та покращення фінансових результатів підприємства.

Висновки до другого розділу

1. ТОВ «КСГ «ДНІПРО» є сільськогосподарським підприємством, яке вирощує продукцію рослинництва та входить до складу агрохолдингу KSG Agro. Основним видом діяльності ТОВ «КСГ «ДНІПРО» є вирощування зернових культур (крім рису), бобових і насіння олійних культур, також підприємство здійснює фінансову діяльність. Так у серпні 2023 року підприємство завершило приватний випуск облігацій на суму 2,92 млн доларів зі ставкою 7 % для інвестування у закупівлю сучасної агротехніки.

2. Проведена оцінка організаційно-економічної діяльності ТОВ «КСГ «ДНІПРО» має достатній виробничий потенціал, стабільні фінансові результати та технологічну базу, необхідну для виконання виробничих програм. Разом з тим, аналіз структури витрат засвідчив значну частку матеріальних ресурсів у собівартості продукції, що зумовлює високу залежність підприємства від рівня організації матеріально-технічного забезпечення. Виявлено, що нестабільність цін на матеріальні ресурси та коливання поставок формують додаткові ризики для підприємства.

3. Поглиблений аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів показав наявність резервів щодо зменшення матеріаломісткості продукції, зростання витрат на вирощування продукції рослинництва. Аналіз складу і динаміки ресурсів ТОВ «КСГ «ДНІПРО» за 2022-2024 роки показав

наявні суттєві зміни, зокрема зростання вартості активів та нарощування ресурсного потенціалу підприємства. У 2024 році порівняно з 2022 роком спостерігається зменшення вартості оборотних активів у діяльності ТОВ «КСГ «ДНІПРО» у цілому на 23,4%, окрім цього найбільшу частку у структурі оборотних активів становить готова продукції – це 53,79% у 2024 році.

4. Дослідження організації забезпечення та планування потреби в матеріальних ресурсах дозволило встановити, що система планування потреб у діяльності ТОВ «КСГ «ДНІПРО» базується здебільшого на традиційних розрахунках, що не завжди враховують коливання виробничого навантаження та ринкових умов. Процес постачання характеризується затримками та неритмічністю, що негативно впливає на ефективність виробничої діяльності.

4. Аналіз рівня забезпеченості матеріальними ресурсами при вирощуванні основних культур ТОВ «КСГ «ДНІПРО» у 2024 році свідчить про наявність як позитивних, так і негативних відхилень між запланованими та прогнозованими потребами. Найбільший дефіцит ресурсів спостерігається у виробництві гречки (-112 т), соняшнику (-109 т) та ярого ячменю (-82 т).

5. Проведені дослідження дозволили встановити, що у 2024 році матеріально-технічне забезпечення ТОВ «КСГ «ДНІПРО» суттєво покращилося порівняно з 2023 роком. Загальний обсяг фактичного надходження виробничих запасів зріс на 28,14%.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ МАТЕРІАЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ У ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «КСГ «ДНІПРО»

3.1. Стратегічні напрями підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів у діяльності аграрного підприємства

Однією з ключових характеристик зростання ефективності використання ресурсів на підприємстві виступає збільшення обсягів виробництва продукції. Досягнення певного результату можливе завдяки впровадженню заходів з оптимізації виробничих процесів, що забезпечує скорочення непродуктивних втрат матеріалів та сприяє підвищенню рівня їх раціонального використання. Раціоналізація використання ресурсного потенціалу не лише підвищує результативність діяльності підприємства, але й створює передумови для забезпечення сталого розвитку в умовах мінливої ринкової кон'юнктури [48].

Зростання обсягів виробництва за умови збереження стабільного рівня витрат або їх скорочення свідчить про підвищення продуктивності підприємства та ефективності управлінських рішень. Відповідно, раціональне використання матеріальних ресурсів відображає раціональне використання наявних ресурсів, вдосконалення організації виробничих процесів та оптимізацію витратної частини. У результаті підприємство отримує можливість не лише зміцнити фінансову стійкість.

Основні резерви підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів у діяльності ТОВ «КСГ «ДНІПРО»» зосереджені на оптимізації витрат. Зокрема, це стосується раціонального використання сировини, енергетичних ресурсів, палива, добрив та засобів захисту рослин. Скорочення непродуктивних витрат, зменшення втрат на всіх етапах

виробничого циклу, а також впровадження сучасних технологій обробітку ґрунту та зберігання продукції сприяють підвищенню економічної віддачі ресурсів. У результаті ТОВ «КСГ «ДНПРО»» забезпечує зниження собівартості продукції, зростання рівня рентабельності.

Рациональне використання матеріальних ресурсів у діяльності ТОВ «КСГ «ДНПРО»» передбачає системне впровадження механізмів контролю за витратами та вдосконалення виробничих технологій, що дозволить забезпечити зменшення непродуктивних витрат і дозволяє максимально ефективно використовувати наявний виробничий потенціал підприємства. Оптимізація технологічних процесів сприятиме підвищенню економічної результативності, зниженню собівартості продукції (рис. 3.1).

Рис. 3.1. Напрями ефективності використання матеріальних ресурсів ТОВ «КСГ «ДНПРО»»

Оптимізація норм матеріальних витрат у діяльності ТОВ «КСГ «ДНПРО»» дозволить раціональніше використовувати насіння, добрива, пестициди та паливно-мастильних матеріалів. Використання точних розрахунків дозволить визначити оптимальний обсяг кожного виду ресурсу, необхідного для досягнення високих показників урожайності та

продуктивності. Оптимізація норм матеріальних витрат сприятиме зменшенню надлишкових витрат та формує передумови для стабільного зростання економічної результативності підприємства та раціонального використання його виробничого потенціалу.

Раціональний підхід до управління матеріальними ресурсами передбачає системне планування їх використання, здійснення постійного контролю за фактичними обсягами споживання, мінімізувати ризики перевитрат, забезпечити відповідність витрат реальним виробничим потребам та підвищити рівень економічної обґрунтованості прийнятих управлінських рішень. У результаті зменшуються загальні виробничі витрати, що сприяє підвищенню ефективності функціонування підприємства та формуванню стійких передумов для його подальшого розвитку.

Удосконалений механізм ефективного використання матеріальних ресурсів на стратегічного і оперативному рівнях у діяльності ТОВ «КСТ «ДНПРО»» представлено на рис. 3.2.

Рис. 3.2. Удосконалений механізм ефективного використання матеріальних ресурсів на стратегічного і оперативному рівнях у діяльності ТОВ «КСГ «ДНІПРО»»

На стратегічному рівні вдосконалення системи управління матеріальними ресурсами у діяльності ТОВ «КСГ «ДНІПРО»» орієнтоване на визначення пріоритетних цілей розвитку підприємства, формування довгострокових планів його функціонування та забезпечення узгодженості ресурсного потенціалу із загальною корпоративною стратегією. Водночас на оперативному рівні - передбачає оптимізацію поточних процесів управління, що включає підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів у щоденній діяльності ТОВ «КСГ «ДНІПРО»», вдосконалення процедур обліку та контролю, а також забезпечення гнучкого реагування на зміни внутрішнього й зовнішнього середовища.

Окрім цього, доцільним є аналіз впливу показників ефективності використання матеріальних ресурсів на обсяг виробництва товарної продукції ТОВ «КСГ «ДНІПРО»», що дозволяє визначити взаємозв'язок між рівнем ресурсного забезпечення та результативністю виробничої діяльності, що є основою для розробки стратегій підвищення продуктивності та оптимізації витрат підприємства (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Оцінка впливу показників використання матеріальних ресурсів на обсяги товарної продукції ТОВ «КСГ «ДНІПРО»» у 2024 році

Показники	Плановий обсяг	Фактичний обсяг	Відхилення (+/-)
Обсяг вирощеної товарної продукції, тис. грн.	420000,0	460338,0	40338,00
Обсяг витрат за елементами статей, тис. грн.	315500,0	283898,0	-31602,00
Матеріаловіддача	1,33	1,62	0,29
Матеріаломісткість	0,75	0,62	-0,13

Для оцінки впливу показників використання матеріальних ресурсів на обсяг товарної продукції ТОВ «КСГ «ДНІПРО» у 2024 році за методом ланцюгових підстановок використаємо дані табл. 2.10.

Зокрема, плановий обсяг продукції загалом змінився на 420 тис. грн.

$$B_0 = 315500 * 1,33 = 419615 \approx 420000 \text{ грн.}$$

Загальний вплив зміни розміру матеріальних витрат становить - 42050,66 грн.

$$\Delta B_M = (283898,0 - 315500) * 1,33 = -31602,0 * 1,33 = -42050,66 \text{ грн.}$$

Вплив зміни матеріаловіддачі склав 82330,42 грн.

$$\Delta B_{B0} = (1,62 - 1,33) * 282898,0 = 0,29 * 282898,0 = 82330,42 \text{ грн.}$$

Так, загальний вплив показників використання матеріальних ресурсів на обсяги товарної продукції ТОВ «КСГ «ДНІПРО»» у 2024 році складає 40279,76 грн.

$$\Delta B = -42050,66 + 82330,42 = 40279,76 \text{ грн.}$$

Незважаючи на зниження обсягу матеріальних витрат ТОВ «КСГ «ДНІПРО»» на 31602 тис. грн, що призвело до потенційного зменшення обсягу продукції на близько 42051 тис. грн, значне підвищення матеріаловіддачі (ефективності використання матеріалів) компенсувало ці втрати та додало близько 82330 тис. грн до обсягу товарної продукції.

Загалом, позитивні зміни в продуктивності використання матеріальних ресурсів суттєво вплинули на зростання обсягів товарної продукції за 2024 рік, що свідчить про ефективне управління матеріальними ресурсами на ТОВ «КСГ «ДНІПРО»».

Також, використовуючи спосіб абсолютних різниць визначимо зміну прибутку на гривню матеріальних витрат за рахунок зміни матеріаломісткості. Будуємо розрахунок впливу зміни матеріаломісткості (тобто матеріальних витрат на одиницю продукції) на прибуток на гривню матеріальних витрат наступним чином:

Плановий прибуток на 1 грн. матеріальних витрат складає 1,33.

$$P_{\text{план}} = \frac{420000}{315500} \approx 1,33$$

Фактичний обсяг прибутку на 1 грн. матеріальних витрат становить 1,62.

$$P_{\text{факт}} = \frac{460338}{283898} \approx 1,62$$

Тоді абсолютна різниця становитиме 0,29, це означає, що прибуток на кожну гривню витрачених матеріалів збільшився на 0,29 грн у 2024 році, що свідчить про покращення ефективності використання матеріальних ресурсів.

$$\Delta P = 1,62 - 1,33 = 0,29$$

Отже, зростання прибутку на 1 грн. матеріальних витрат фактично у порівнянні з планом свідчить про більш ефективне використання матеріальних ресурсів ТОВ «КСГ «ДНІПРО»» у 2024 році. Одним із позитивних аспектів, що сприяло такому результату є зниження матеріаломісткості (витрат на одиницю продукції) і підвищення продуктивності матеріальних ресурсів.

Таким чином, зменшення обсягу витрат матеріалів за одночасного збільшення обсягу продукції у діяльності ТОВ «КСГ «ДНІПРО»» призвело до зростання прибутку на гривню матеріальних витрат.

Рациональне використання матеріальних ресурсів є чинником формування собівартості продукції, що безпосередньо впливає на рівень фінансових результатів діяльності ТОВ «КСГ «ДНІПРО»». Оптимізація витрат на матеріали сприяє підвищенню прибутковості підприємства та зміцненню його позицій на ринку (рис. 3.3).

Очікувані тенденції динаміки показника матеріаловіддачі ТОВ «КСГ «ДНІПРО»» відображають перспективи підвищення ефективності

використання матеріальних ресурсів та оптимізації виробничих процесів. Прогнозні значення цього індикатора дозволяють оцінити можливості зростання результативності діяльності підприємства та визначити напрями удосконалення ресурсозбереження.

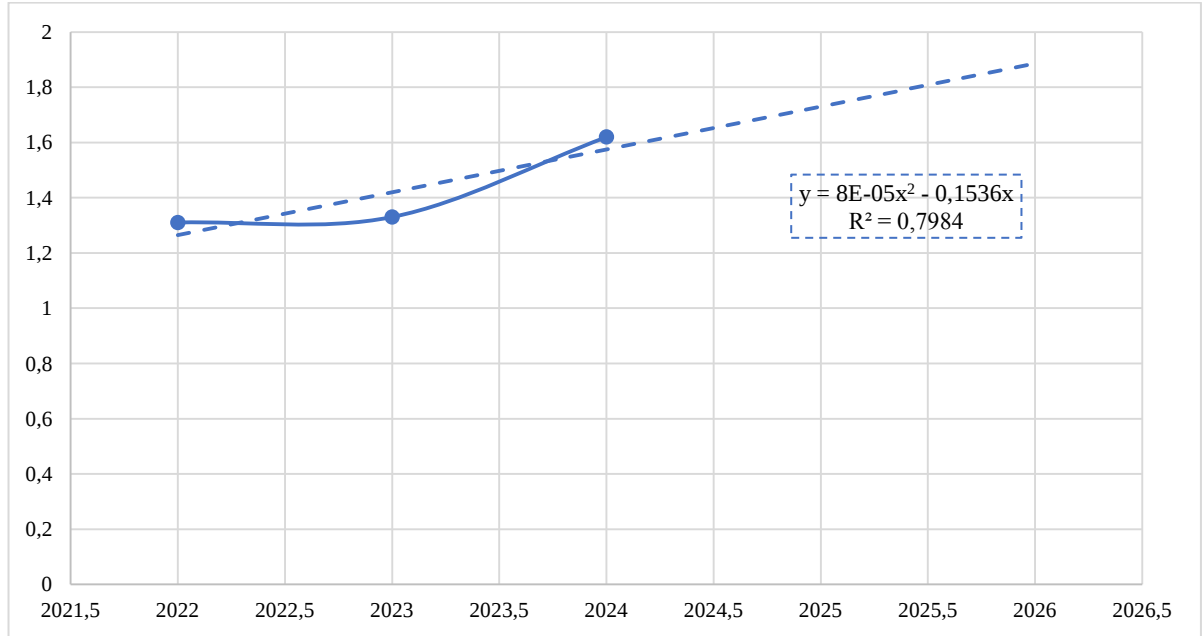

Рис. 3.3. Очікувані тенденції зміни показника матеріаловіддачі ТОВ «КСГ «ДНІПРО»»

Прогнозні розрахунки рівня матеріаловіддачі на наступний рік для ТОВ «КСГ «ДНІПРО»» демонструють помірне зростання цього показника. Така динаміка свідчить про поступове підвищення результативності використання матеріальних ресурсів підприємства. Очікуваний приріст може бути зумовлений впровадженням заходів з оптимізації виробничої діяльності, модернізацією технологічних процесів, а також більш раціональним і економним використанням сировинних ресурсів. У сукупності ці чинники сприятимуть підвищенню ефективності господарської діяльності підприємства та забезпеченню стійкого розвитку в перспективі.

Важливим чинником, що впливає на виробничі процеси, є сезонність, яка особливо відчутна в аграрній сфері через залежність обсягів сировини від певних періодів року. У таких умовах для підприємств постає завдання розроблення ефективних стратегій, здатних забезпечити безперервність

виробництва та стабільний рівень випуску товарної продукції протягом усього року, що дозволяє мінімізувати ризики коливань у постачанні.

Аналіз взаємозв'язку між показниками ефективності використання матеріальних ресурсів та обсягом товарної продукції ТОВ «КСГ «ДНПРО»» надає можливість визначити внутрішні резерви зростання продуктивності. Отримані результати стають основою для формування стратегічних управлінських рішень, спрямованих на раціоналізацію витрат, підвищення результативності виробничих процесів і забезпечення зростання прибутковості підприємства в перспективі.

3.2. Удосконалення системи постачання матеріальних ресурсів у діяльності аграрного підприємства

Управління прибутковістю товарних запасів та ефективністю інвестицій у них є важливим елементом фінансово-господарської діяльності підприємства, оскільки забезпечує оптимальне співвідношення між рівнем запасів, витратами на їх утримання та кінцевим фінансовим результатом. Раціональне формування й використання запасів дає змогу уникнути надлишкового відволікання оборотного капіталу, зменшити ризики втрат від псування чи морального старіння продукції, а також підтримувати безперервність виробничих і збутових процесів.

У діяльності підприємств аграрного сектору особливе значення надається організації процесу підготовки зернових культур до тривалого зберігання. Незважаючи на різноманітність видів зерна, їх фізико-хімічні характеристики та поведінка у процесі зберігання мають спільні риси, що зумовлює необхідність застосування уніфікованих технологічних підходів до забезпечення належних умов зберігання, що дозволяє зберегти якість продукції та мінімізувати можливі втрати.

На сучасному етапі розвитку діяльності ТОВ «КСГ «ДНПРО»» доцільним є впровадження сучасного сепаратора для підготовки зерна до

посіву - САД-50 з циклоном. Використання САД-50 з циклоном сприятиме зростанню обсягів заготівлі зерна та забезпечить безперервність виробничого процесу, що особливо важливо в умовах його сезонності. Наявні технічні засоби вже не відповідають вимогам підприємства: їх продуктивність є недостатньою для якісного та своєчасного очищення необхідних обсягів зерна, а технічний стан свідчить про фізичне й моральне зношення. Впровадження у роботу ТОВ «КСГ «ДНІПРО» сепаратора САД-50 з циклоном обладнання дозволить не лише оптимізувати процес очищення, але й підвищити ефективність використання матеріальних ресурсів, знизити втрати та покращити якість підготовленого зерна, що у перспективі позитивно позначиться на рівні врожайності та загальній економічній результативності підприємства.

Сепаратор САД-50 з циклоном має середній рівень потужності, оснащений циклоном для видалення легких домішок та є непоганим варіантом для господарств середнього масштабу. Параметри, які було враховано при виборі нового обладнання для роботи ТОВ «КСГ «ДНІПРО», зокрема: продуктивність (т/год); тип очищення і калібрування; споживання електроенергії та енергоефективність; стійкість до вологості/забрудненості; легкість в обслуговуванні і наявність ЗІП-комплекту; моральне та фізичне старіння (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Технічні характеристики Сепаратор САД-50 з циклоном

Показник	Одиниця виміру	Значення
Продуктивність	т/год	50
Потужність електродвигуна	кВт	7,5
Енергоспоживання	кВт·год	7,5–9
Вологість зерна для очищення	%	до 20
Ефективність очищення	%	95–98
Габаритні розміри	мм	2500×1200×1700
Маса	кг	980
Обслуговуючий персонал	осіб	1
Виробник	Україна	

Також одним із показників, який було враховано щоб оцінити ефективність розраховано коефіцієнт загального обсягу проходження вантажу. Коефіцієнт агрегованого обсягу руху вантажу відображає комплексний результат виробничо-логістичних процесів підприємства, включаючи прийом, зберігання та відпуск зерна, а також надає можливість порівняння та об'єктивної оцінки ефективності функціонування обладнання до та після його модернізації (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Результати розрахунку показника агрегованого обсягу руху вантажу після впровадження нового обладнання на ТОВ «КСГ «ДНІПРО»

Показники	До зміни обладнання			Після зміни обладнання		
	Прийом, т.	Відвантаження, т/міс.	Зберігання, т.	Прийом, т.	Відвантаження, т/міс.	Зберігання, т.
Обсяги проходження зерна, т.	41900	40800	41900	52550	50400	52550
Коефіцієнт конверсії обсягів в умовні тони	0,58	0,57	0,52	0,58	0,57	0,52
Показник агрегованого обсягу руху зерна	24302,0	23256,0	21788,0	30479,0	28728,0	27326,0
Всього показник агрегованого обсягу руху зерна	69346,0			86533,0		

Узагальнюючи дані табл. 3.2, можна зробити висновок, що впровадження нового обладнання на ТОВ «КСГ «ДНІПРО» дасть змогу суттєво збільшити показник агрегованого обсягу руху вантажу. Зокрема, обсяги проходження зерна зросли за всіма видами операцій, зокрема приймання, відвантаження та зберігання. У свою чергу, інтегральний показник агрегованого обсягу руху зерна зростає на 17187 тон, що свідчить про підвищення ефективності виробничо-логістичних процесів підприємства. Окрім цього, модернізація обладнання забезпечила значне зростання продуктивності, розширення пропускної спроможності та зміцнила конкурентні позиції підприємства на ринку аграрної продукції.

Показник агрегованого обсягу руху вантажу демонструє важливість оновлення технічного оснащення для забезпечення зростання ефективності роботи ТОВ «КСГ «ДНІПРО» (рис. 3.4).

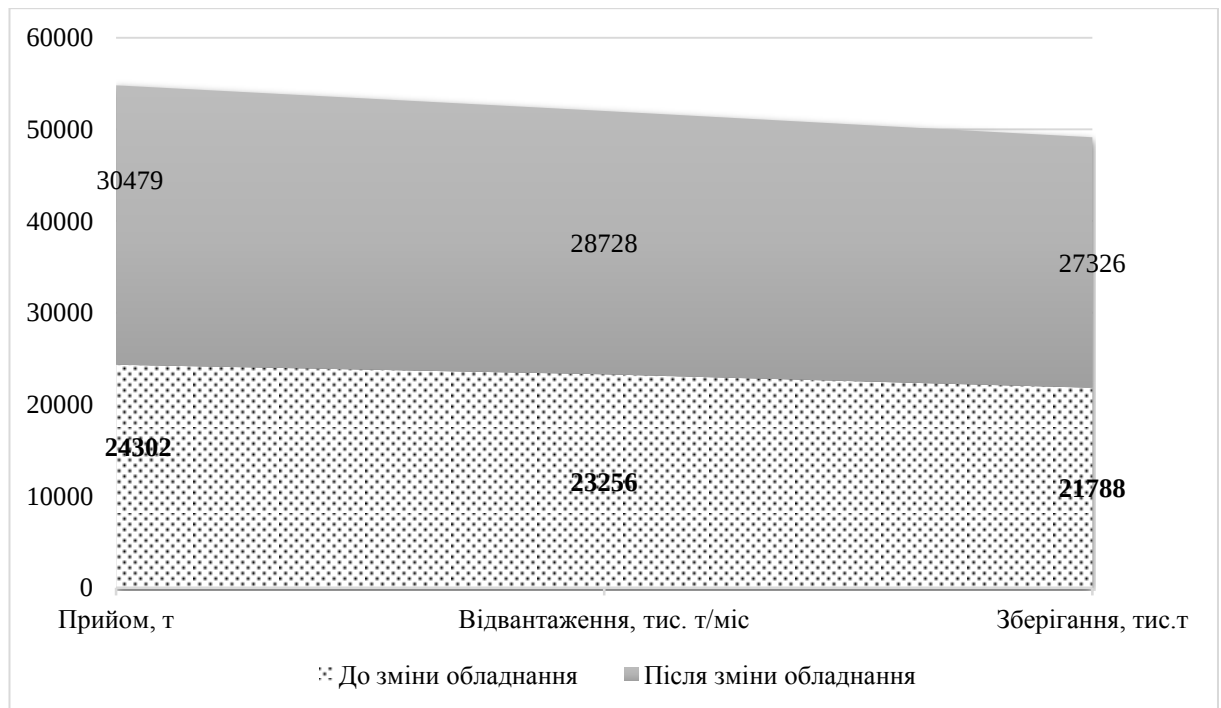

Рис. 3.4. Зміни показника агрегованого обсягу руху зерна ТОВ «КСГ «ДНІПРО»

У межах проведеного дослідження доцільно здійснити розрахунок обсягу витрат для виконання технологічних операцій з очищення зернових (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Розрахунок обсягу витрат процесу очищення зерна
на ТОВ «КСГ «ДНІПРО»

Елементи витрат	Склад витрат		Абсолютне відхилення, +/-
	До зміни обладнання	Після зміни обладнання	
Обсяги очищення у %/тон	71,82	116,35	44,53
Сировина та матеріали, грн.	0,63	0,57	-0,06
Обсяги електроенергії, грн.	9,12	8,05	-1,07
Оплата праці і відрахування із заробітної плати, грн.	4,58	3,67	-0,91

Амортизаційні витрати, грн.	0,41	0,34	-0,07
Витрати на технічне обслуговування, грн.	0,18	0,12	-0,06

Аналіз наведених даних свідчить про суттєве підвищення результативності виробничого процесу очищення зерна після впровадження нового обладнання - сепаратора САД-50 з циклоном. Насамперед, спостерігається значне зростання обсягів очищення: показник збільшився на 44,53%, що свідчить про різке підвищення продуктивності технологічного обладнання та розширення можливостей підприємства щодо підготовки посівного матеріалу. Разом із підвищенням продуктивності відбулося скорочення витрат за основними елементами, що підтверджує ресурсну ефективність запропонованого обладнання. Відповідно, представлені розрахунки щодо обсягу витрат для виконання технологічних операцій з очищення зернових підтверджують, що впровадження сепаратора САД-50 з циклоном дозволило не лише збільшити обсяги очищення зерна, але й підвищити економічну ефективність виробничого процесу ТОВ «КСГ «Дніпро».

Визначимо очікувану величину прибутку, яку ТОВ «КСГ «ДНІПРО» зможе отримати в результаті впровадження нового обладнання (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Прогнозування розміру додаткового чистого прибутку ТОВ «КСГ
«ДНІПРО» після заміни обладнання

Зміст операцій	Обсяг у тон у %		Чистий прибуток на 1 грн.		Додатковий чистий прибуток, грн.	
	до змін	після змін	до змін	після змін	до змін	після змін
Прийом	41900	52550	1,48	1,74	62012	91437
Відвантаження	40800	50400	1,38	1,89	56304	95256
Зберігання	41900	52550	1,83	2,03	76677	106676,5
Очищення	41900	52550	1,98	2,18	82962	114559
Усього за проведеними операціями	166500	208050	6,67	7,84	277955	407928,5

В цілому, після заміни устаткування спостерігається збільшення обсягів виконуваних операцій за всіма видами діяльності – прийомом, відвантаженням, зберіганням та очищенням зерна. Паралельно з цим відбулося зростання показників чистого прибутку на 1 грн., що вказує на підвищення ефективності використання ресурсів підприємства. Після впровадження у діяльність ТОВ «КСГ «ДНІПРО» нової зерноочисної установки додатковий дохід підприємства становитиме - 407,93 тис. грн (рис. 3.5).

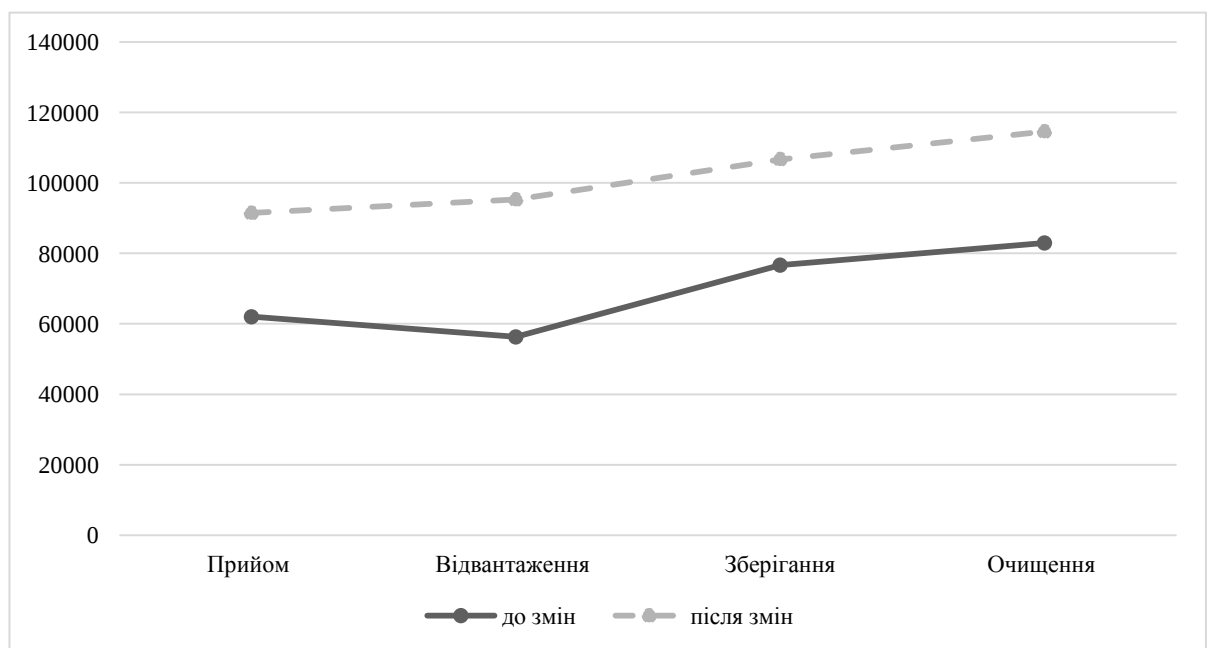

Рис. 3.5. Очікуваний прибуток ТОВ «КСГ «ДНІПРО» після впровадження у нового обладнання

Для розрахунку економічної ефективності запропонованого проєкту щодо впровадження у виробничий процесу ТОВ «КСГ «Дніпро» сепаратора САД-50 з циклоном узагальнено дані про можливі витрати на проєкт (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Розрахунок економічної ефективності запропонованого проєкту з впровадження зерноочисної установки сепаратора САД-50 з циклоном

Показник	Значення
----------	----------

Вартість обладнання, тис. грн.	360,0
Інші витрати (доставка, монтаж, пусконаладка), тис. грн.	80,0
Загальні інвестиційні витрати, тис. грн.	440,0
Приріст обсягу очищеного зерна, т	208,0
Середня ціна зерна, грн/т	7840,0
Додатковий дохід від зростання обсягів очищення зерна, тис. грн.	407,92
Економія матеріальних витрат, тис. грн. (зниження втрат зерна складає 1,5% від загального обсягу, $208 * 1,5\% * 7840,0$)	219,0
Загальна економія інших витрат, грн.	58,0
Витрати на утримання обладнання грн/рік	28,0

Отже, загальний річний економічний ефект від впровадження проєкту з використання зерноочисної установки сепаратора САД-50 з циклоном становитиме 656,92 тис. грн.

$$\text{Загальний річний економічний ефект} = 407,92 + 219,0 + 58,0 - 28,0 = 656,92 \text{ тис. грн.}$$

Тоді термін окупності проєкту складатиме 7 місяців.

$$T_o = \frac{440}{656,92} = 0,669 \approx 0,7 \text{ року}$$

Індекс прибутковості проєкту становить 1,49 відповідно.

$$I_p = \frac{656,92}{440,0} = 1,49$$

Так, представлені розрахунки демонструють економічну доцільність запропонованих заходів щодо впровадження у діяльність ТОВ «КСГ «ДНІПРО» нової зерноочисної установки - сепаратора САД-50 з циклоном (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

Показники економічної ефективності впровадження
сепаратора САД-50 з циклоном у ТОВ «КСГ «ДНІПРО»

Показники	Значення
Загальні інвестиційні витрати, грн.	440000,0
Додатковий дохід від підвищення продуктивності, грн/рік	407920,0
Річний економічний ефект, грн.	656920,0

Термін окупності, місяців	7
Індекс прибутковості, коеф.	1,49

На основі проведених розрахунків можемо дійти висновку, що запропонованого проєкту є доцільним як з економічної, так і з організаційної точки зору для виробничо-господарської діяльності ТОВ «КСГ «ДНІПРО». Реалізація запропонованих рішень сприятиме більш раціональному та ефективному залученню матеріальних ресурсів, що позитивно вплине на оптимізацію виробничого процесу у діяльності ТОВ «КСГ «ДНІПРО». Окрім цього, реалізація запропонованого інвестиційного проєкту дозволить підприємству отримати додатковий чистий дохід у розмірі 407920,0 грн. за рік. Таким чином, інвестиції у придбання та впровадження сепаратора САД-50 з циклоном є економічно доцільними, сприяють підвищенню ефективності виробничого потенціалу підприємства.

Висновки до третього розділу

1. Узагальнено, що основні резерви підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів у діяльності ТОВ «КСГ «ДНІПРО»» зосереджені на оптимізації витрат. Також, визначено, що раціональне використання матеріальних ресурсів у діяльності ТОВ «КСГ «ДНІПРО»» передбачає системне впровадження механізмів контролю за витратами та вдосконалення виробничих технологій, що дозволить забезпечити зменшення непродуктивних витрат і дозволяє максимально ефективно використовувати наявний виробничий потенціал підприємства.

2. Запропоновано основні напрями ефективності використання матеріальних ресурсів для ТОВ «КСГ «ДНІПРО»», зокрема: оптимізація норм матеріальних витрат у вирощуванні продукції рослинництва (насіння, добрив, пестицидів); оптимізація системи планування і контролю матеріальних витрат включених до собівартості продукції рослинництва;

модернізація матеріально-технічної бази; перегляд логістичних шляхів для оптимізації витрат на поставку матеріальних запасів.

3. Запропоновано удосконалений механізм управління матеріальними ресурсами, що передбачає інтеграцію стратегічного та оперативного рівнів щодо прийняття управлінських рішень і дозволяє забезпечити збалансованість довгострокового планування матеріальних ресурсів та їх коригування в умовах мінливого виробничого середовища.

4. Із використанням методу ланцюгових підстановок проведено розрахунки щодо оцінки впливу показників використання матеріальних ресурсів на обсяги товарної продукції ТОВ «КСГ «ДНІПРО»» у 2024 році. Обґрунтовано, що існує пряма залежність між цими показниками, тому що зменшення обсягу витрат матеріалів за одночасного збільшення обсягу продукції у діяльності ТОВ «КСГ «ДНІПРО»» призвело до зростання прибутку на гривню матеріальних витрат.

5. Обґрунтовано, що для покращення матеріально-технічної бази та збільшення обсягів підготовки зерна до посіву доцільним є впровадження сучасного сепаратора САД-50 з циклоном. Використання САД-50 з циклоном сприятиме зростанню обсягів заготівлі зерна та забезпечить безперервність виробничого процесу, що особливо важливо в умовах його сезонності. Також впровадження у роботу ТОВ «КСГ «ДНІПРО» сепаратора САД-50 з циклоном обладнання дозволить не лише оптимізувати процес очищення, але й підвищити ефективність використання матеріальних ресурсів, знизити втрати та покращити якість підготовленого зерна, що у перспективі позитивно позначиться на рівні врожайності та загальній економічній результативності підприємства.

6. На основі проведених розрахунків підтверджено, що запропонований проєкт є доцільним як з економічної, так і з організаційної точки зору для виробничо-господарської діяльності ТОВ «КСГ «ДНІПРО»», а реалізація запропонованих заходів дозволить підприємству отримати додатковий дохід у поточному році.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Проведені дослідження та розрахунки у кваліфікаційній роботі дозволяють зробити наступні висновки та узагальнити такі пропозиції:

1. Проведений огляд наукових підходів дав змогу конкретизувати зміст категорії «матеріальні ресурси». У межах дослідження сформульовано наступне визначення категорії «матеріальні ресурси» як активи підприємства, тобто сукупність предметів праці та матеріальних цінностей, що забезпечують неперервність і результативність виробничого процесу. Визначено, що матеріальні ресурси становлять основу виробничого потенціалу, а рівень їх раціонального використання суттєво впливає на собівартість продукції, продуктивність праці та загальні фінансові показники діяльності підприємства.

2. У рамках оцінки ефективності використання матеріальних ресурсів узагальнено підходи та показники, що характеризують рівень ресурсозабезпечення та раціональність витрат матеріалів. Ефективність використання матеріальних ресурсів проявляється у зниженні матеріаломісткості продукції, скороченні витрат, оптимізації структури витрат та забезпеченні стабільності виробничих процесів. Водночас результати аналізу доводять, що для аграрних підприємств критично важливо є використання комплексного підходу до оцінювання, який поєднує економічні, технологічні та логістичні показники. Визначено, що раціональне планування, організація постачання, контроль та оцінка ефективності використання ресурсів формують основу для фінансової стійкості та результативності виробничої діяльності.

3. Проведена організаційно-економічна оцінка діяльності ТОВ «КСГ «ДНІПРО» дозволила узагальнити наступну інформацію про діяльність підприємства. ТОВ «КСГ «ДНІПРО» є сільськогосподарським підприємством, яке вирощує продукцію рослинництва та входить до складу агрохолдингу KSG Agro. Основним видом діяльності ТОВ «КСГ «ДНІПРО» є вирощування зернових культур (крім рису), бобових і насіння олійних культур, також підприємство здійснює фінансову діяльність. Так, у серпні 2023 року підприємство завершило приватний випуск облігацій на суму 2,92 млн доларів зі ставкою 7 % для інвестування у закупівлю сучасної агротехніки.

4. Проведена оцінка дозволила встановити, що ТОВ «КСГ «ДНІПРО» має достатній виробничий потенціал, досить непогані показники діяльності та необхідну для виконання виробничих програм технологічну базу. Разом з тим, аналіз структури витрат засвідчив значну частку матеріальних ресурсів у собівартості продукції, що зумовлює високу залежність підприємства від рівня організації матеріально-технічного забезпечення. Виявлено, що нестабільність цін на матеріальні ресурси та коливання поставок формують додаткові ризики для підприємства. Поглиблений аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів показав наявність резервів щодо зменшення матеріаломісткості продукції, зростання витрат на вирощування продукції рослинництва. Аналіз рівня забезпеченості матеріальними ресурсами при вирощуванні основних культур ТОВ «КСГ «ДНІПРО» у 2024 році свідчить про наявність як позитивних, так і негативних відхилень між запланованими та прогнозованими потребами.

5. Узагальнено, що основні резерви підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів у діяльності ТОВ «КСГ «ДНІПРО» зосереджені на оптимізації витрат. Запропоновано основні напрями ефективності використання матеріальних ресурсів для ТОВ «КСГ «ДНІПРО»», зокрема: оптимізація норм матеріальних витрат у вирощуванні продукції рослинництва (насіння, добрив, пестицидів); оптимізація системи

планування і контролю матеріальних витрат включених до собівартості продукції рослинництва; модернізація матеріально-технічної бази; перегляд логістичних шляхів для оптимізації витрат на поставку матеріальних запасів.

6. Запропоновано удосконалений механізм управління матеріальними ресурсами, що передбачає інтеграцію стратегічного та оперативного рівнів щодо прийняття управлінських рішень і дозволяє забезпечити збалансованість довгострокового планування матеріальних ресурсів та їх коригування в умовах мінливого виробничого середовища.

7. Обґрунтовано, що для покращення матеріально-технічної бази та збільшення обсягів підготовки зерна до посіву доцільним є впровадження сучасного сепаратора САД-50 з циклоном. Використання САД-50 з циклоном сприятиме зростанню обсягів заготівлі зерна для посіву та забезпечити безперервність виробничого процесу, що особливо важливо в умовах його сезонності. Також впровадження у роботу ТОВ «КСГ «ДНІПРО» сепаратора САД-50 з циклоном обладнання дозволить не лише оптимізувати процес очищення, але й підвищити ефективність використання матеріальних ресурсів, знизити втрати та покращити якість підготовленого зерна для посіву, що у перспективі позитивно позначиться на рівні врожайності та загальній економічній результативності підприємства. Проведені розрахунки економічної ефективності запропонованого проєкту дозволили це підтвердити.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Hunt S.D. A General Theory of Competition: Resources, Competences, Productivity, Economic Growth. Thousand Oaks, California: Sage Publications, 2000.
2. Ващенко О.П. Сутність та класифікація ресурсів підприємства. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2019. № 2 (28). С. 104-108 URL: <https://journals.dut.edu.ua/index.php/emb/article/view/2157/2057>
3. Мельник О.М. Ресурси підприємства: концептуальні аспекти управління в умовах стійкого розвитку. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2019. В.23 (ч. 2). С. 17-23. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/23_2_2019ua/5.pdf
4. Швець В.Г. Теорія бухгалтерського обліку: навч. посіб. Київ: Знання-Прес, 2003.
5. Баценко Л.М. Ресурсний потенціал як основа формування конкурентних переваг підприємства: стаття. URL: <https://surl.li/bishto>
6. Городянська Л. Відтворення необоротних матеріальних ресурсів у вітчизняній обліково-аналітичній системі. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2008. № 9. С. 4-8
7. Іванюта П.В. Лугівська О.П. Управління ресурсами і витратами: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2009. 320 с.
8. Качан Д.А., Свиноус І.В. Теоретико-методичні підходи до трактування поняття «матеріально-технічна база». *Економіка і держава*. 2018. № 6. С. 33-36.

9. Ареф'єва О.В., Харчук Т.В. Економічні засади формування потенціалу підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2008. №7(85). С. 71–76.
10. Ткаченко В. В. Система оподаткування підприємств в Україні. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2006. №1. С. 37-42.
11. Пушкар М. С. Фінансовий облік : підручник. Тернопіль: КартБланш, 2002. 628 с.
12. Мочерний С. В. Економічний енциклопедичний словник: посіб. Львів: Світ, 2005. 616 с.
13. Бутинець Ф. Ф. Організація бухгалтерського обліку. Житомир: ЖІТІ, 2002. 592 с.
14. Микитюк П. П., Флис В. Р. Управління ефективністю використання матеріальнотехнічних ресурсів на підприємстві. *Економічний аналіз*. 2023. Том 33. № 4. С. 216-223. URL: <https://www.econa.org.ua/index.php/econa/index>
15. Grant R.M. The Resource-Based Theory of Competitive Advantage: Implications for Strategy Formulation. *California Management Review*. 1991. Vol. 33. No. 3.
16. Флис В. Планування та аналізу ефективності використання матеріальних ресурсів на підприємстві. *Економічний аналіз*. 2024. Т.3, № 4. С. 548-556
17. Шаманська О. І. Сучасні підходи до оцінювання ефективності управління ресурсним потенціалом підприємства. *Ефективна економіка: електронне наукове фахове видання*. 2013 № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1860>
18. Урманов Ф.Ш. Особливості підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів підприємства: стаття. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wpcontent/uploads/2017/01/225.pdf>.
19. Томчук В.В., Мамаєнко Ю.О. Сутність матеріальних ресурсів як об'єкту обліку і аналізу. *Наукові інновації та передові технології*. 2024. № 12 (40). С. 836-843

20. Аналіз господарської діяльності сільськогосподарських підприємств: Навчальний підручник / Долинський В.П. К.: Вища школа, 2019. 164с.
21. Волошина Н.В. Економічний механізм управління ефективністю використання матеріальних ресурсів підприємства. *Економіка і суспільство*. 2016. №3. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/3_ukr/28.pdf
22. Крохмаль С. С. Управління матеріальними ресурсами на промисловому підприємстві. *Бізнес Інформ*. 2012. № 10. С. 109-113. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2012_10_26
23. Талах Т.А., Талах В.І. Особливості багатофакторного аналізу матеріальних ресурсів підприємства. *Економічний форум*. 2019. С. 124-132. URL: https://e-forum.com.ua/web/uploads/pdf/Economic_Forum_Vol_9_No_1-124-132.pdf
24. Мацишина О.В. Організація постачання матеріальних ресурсів на підприємстві: стаття: URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/201245-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-449972-1-10-20200422.pdf>
25. Кустріч Л.О. Особливості використання економічних і матеріальних ресурсів у сільському господарстві. *БізнесІнформ*. 2017. № 12. С. 331-337.
26. Jaisree K.B. and Palani B. Supply chain management in constructionprojects: a comprehensive analysis of the Indian context : review. *InternationalJournal of Research and Review*. 2024, no. 11 (1), pp. 298–308. URL: <https://doi.org/10.52403/ijrr.20240132>.
27. Крикавський, Є. В. Логістика та управління ланцюгами поставок: підручник / Є. В. Крикавський, О. А. Похильченко, М. Фертч . Львів: Вид-воЛьвів. політехніки, 2020. 848 с.
28. Ільчук, П. Г., Скворцов, Д. І., Комарницький , В. С. Модель формування плану закупівель та організування поставки матеріальних ресурсів для реалізації проєкту (програми). *Актуальні питання економічних наук*. 2025. № 10. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15223416>

29. Фещур Р.В. Прийняття проєктних рішень: підручник / за ред. проф.Р.В. Фещура; [Р.В. Фещур, У.Я. Садова, А.І. Якимів, С.В. Шишковський та ін.]. Львів: Растр-7, 2019 402 с.
30. Хачатурян, О. С. Управління ланцюгами постачання – аналіз і оцінкамоделей і методів. *Центральноукраїнський науковий вісник. Технічні науки*: зб. наук. пр. Кропивницький : ЦНТУ, 2023. Вип. 8(39). Ч.2. С. 198-206.
31. Михайлюк М.О. Систематизація методичних підходів до оцінювання матеріальних ресурсів на промислових підприємствах. *Ефективна економіка*. 2017. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5499>
32. Касич А. О. Сучасні підходи до методики аналізу використання матеріальних ресурсів. *Ефективна економіка*. 2016. No 11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2016_11_9
33. Микитюк П. П., Флис В. Р. Управління ефективністю використання матеріально-технічних ресурсів на підприємстві. *Економічний аналіз*. 2023. Т. 33. No 4. С. 216–223. URL: <https://www.econa.org.ua/index.php/econa/index7>.
34. Єршова Н. Ю. Концептуальні основи стратегічного управлінського обліку. *Проблеми економіки*. 2017. №1. С. 195-202.
35. Микитюк П. П., Микитюк Ю. І., Завитій Я. М. Методика аналізу та управління ефективністю використання виробничих ресурсів організації. *Економічний аналіз*. Том 32 № 4 (2022). С. 217–228. URL: <http://econa.wunu.edu.ua/index.php/econa/article/view/5108>
36. Ярославський А. О. Економічна ефективність діяльності підприємства: теоретичний аспект. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. № 20. Ч. 3. С. 174–177.
37. Савицька О. М., Салабай В. О. Ефективність діяльності та управління підприємством: особливості використання теорії, методології та результативності аналітичних досліджень. *Ефективна економіка*. 2019. No 6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7126>

38. Деренська Я.М. Оцінка ефективності діяльності підприємства. *Mechanism of an Economic Regulation*. 2023. № 1 (99). С.81-85. URL: <https://doi.org/10.32782/mer.2023.99.13>
39. Ємельянов О.Ю., Петрушка Т.О., Симак А.В. Показники ефективності використання виробничих ресурсів як інструменти діагностики господарської діяльності підприємств. *Економіка та суспільство*. 2022. Випуск 36. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1146/1104>
40. Краузе О., Синькевич Н., Юрик Н. Економічний аналіз та контроль кризових явищ у діяльності підприємств. *Галицький економічний вісник*. 2024. № 1. С. 14-24. URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/?art=1254>
41. Степаненко Т.О. Інтегроване управління матеріальними ресурсами промислового підприємства. *Стратегія економічного розвитку України*. 2018. № 35. С. 132–140.
42. Офіційний сайт YouControl. URL: <https://youcontrol.com.ua/>
43. Офіційний сайт Опендатабот. URL: <https://opendatobot.ua>
44. Офіційний сайт Clarity Project. URL: <https://clarity-project.info/>
45. KSG Agro випускає облігації на суму 3 млн дол. та 110 млн грн. URL: <https://agro-business.com.ua/agrobusiness/item/27989-ksg-agro-vypuskaie-oblihatsii-na-sumu-3-mln-dol-ta-110-mln-hrn.html>
46. Інвестори продовжили підтримку KSG Agro: ще \$1,5 млн на розвиток рослинництва. URL: https://agravery.com/uk/posts/show/investori-prodovzili-pidtrimku-ksg-agro-se-15-mln-na-rozvitok-roslinnictva?utm_source=chatgpt.com
47. Вітвіцький В.В. Нормативна продуктивність – основа раціонального використання ресурсів. *Актуальні проблеми економіки*. 2017. № 9. С. 43-50
48. Шкода М.С. Удосконалення управління матеріально-технічним забезпеченням підприємства. *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України*. 2018. Вип. 33. С. 356–363.

49. Масляєва О.О., Гурін Т.Ю, Закревська Д.О. Оптимізація використання матеріальних ресурсів галузі рослинництва. *Інвестиції: практика та досвід*. № 9. 2025. С. 169-173.

50. Масляєва О.О, Гурін Т.Ю. Фактори визначення ефективності використання матеріальних ресурсів в аграрному підприємстві. *Актуальні проблеми економіки, управління та маркетингу в аграрному бізнесі* : матеріали IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції 02-03 жовтня 2025 р. : Дніпро : ДДАЕУ, 2024- С.48-49

ДОДАТКИ

Додаток А

Фінансова звітність за 2024 рік

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "КСГ "ДНІПРО"
ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛ., ДНІПРОВСЬКИЙ Р-Н, СЕЛИЩЕ
НОВОПОКРОВКА, ВУЛ. НАБЕРЕЖНА, БУД. 4
(ТОВ "КСГ "ДНІПРО")

Код за ЄДРПОУ: [20252198](#)

Дата звіту	01.04.2025
Період	2024 рік, 12 міс
Бухгалтер	Кисельова Юлія Володимирівна
КАТОТТГ	UA12020150010079151
Кількість працівників	93

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

Актив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	50.00	0.00
первісна вартість	1001	102.00	102.00
накопичена амортизація	1002	52.00	102.00
Незавершені капітальні інвестиції	1005	40 615.00	32 988.00
Основні засоби	1010	59 087.00	68 146.00
первісна вартість	1011	115 145.00	134 560.00
знос	1012	56 058.00	66 414.00
Інвестиційна нерухомість	1015	0.00	
первісна вартість	1016	0.00	

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
знос	1017	0.00	
Довгострокові біологічні активи	1020	0.00	
первісна вартість	1021	0.00	
накопичена амортизація	1022	0.00	
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0.00	
інші фінансові інвестиції	1035	0.00	
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0.00	
Відстрочені податкові активи	1045	0.00	
Гудвіл	1050	0.00	
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0.00	
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0.00	
Інші необоротні активи	1090	0.00	
Усього за розділом I	1095	99 752.00	101 134.00
II. Оборотні активи Запаси	1100	278 976.00	230 431.00
Виробничі запаси	1101	41 467.00	53 136.00
Незавершене виробництво	1102	115 608.00	53 243.00
Готова продукція	1103	121 781.00	123 943.00
Товари	1104	120.00	109.00
Поточні біологічні активи	1110	0.00	

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
Депозити перестрахування	1115	0.00	
Векселі одержані	1120	0.00	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	62 667.00	64 582.00
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	161 164.00	206 856.00
з бюджетом	1135	34 804.00	31 119.00
у тому числі з податку на прибуток	1136	0.00	
з нарахованих доходів	1140	0.00	
із внутрішніх розрахунків	1145	0.00	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	392 035.00	575 966.00
Поточні фінансові інвестиції	1160	22 804.00	
Гроші та їх еквіваленти	1165	5 365.00	449.00
Готівка	1166	0.00	
Рахунки в банках	1167	5 365.00	449.00
Витрати майбутніх періодів	1170	0.00	
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0.00	
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0.00	
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0.00	
резервах незароблених премій	1183	0.00	
інших страхових резервах	1184	0.00	

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
Інші оборотні активи	1190	4 834.00	4 328.00
Усього за розділом II	1195	962 649.00	1 113 731.00
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0.00	
Баланс	1300	1 062 401.00	1 214 865.00

Пасив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	500.00	500.00
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0.00	
Капітал у дооцінках	1405	0.00	
Додатковий капітал	1410	0.00	
Емісійний дохід	1411	0.00	
Накопичені курсові різниці	1412	0.00	
Резервний капітал	1415	0.00	
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	341 563.00	407 187.00
Неоплачений капітал	1425	0.00	
Вилучений капітал	1430	0.00	
Інші резерви	1435	0.00	
Усього за розділом I	1495	342 063.00	407 687.00

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0.00	
Пенсійні зобов'язання	1505	0.00	
Довгострокові кредити банків	1510	60 000.00	
Інші довгострокові зобов'язання	1515	150 488.00	48 779.00
Довгострокові забезпечення	1520	0.00	4 971.00
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0.00	4 971.00
Цільове фінансування	1525	54.00	
Благодійна допомога	1526	0.00	
Страхові резерви	1530	0.00	
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	0.00	
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0.00	
резерв незароблених премій	1533	0.00	
інші страхові резерви	1534	0.00	
Інвестиційні контракти	1535	0.00	
Призовий фонд	1540	0.00	
Резерв на виплату джек-поту	1545	0.00	
Усього за розділом II	1595	210 542.00	53 750.00
III. Поточні зобов'язання і забезпечення Короткострокові кредити банків	1600	114 703.00	142 074.00
Векселі видані	1605	35 785.00	

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	0.00	184 915.00
товари, роботи, послуги	1615	53 209.00	47 520.00
розрахунками з бюджетом	1620	2 284.00	5 470.00
у тому числі з податку на прибуток	1621	0.00	
розрахунками зі страхування	1625	68.00	119.00
розрахунками з оплати праці	1630	1 399.00	2 843.00
за одержаними авансами	1635	18 916.00	30 288.00
за розрахунками з учасниками	1640	0.00	
із внутрішніх розрахунків	1645	15.00	15.00
за страховою діяльністю	1650	0.00	
Поточні забезпечення	1660	4 323.00	
Доходи майбутніх періодів	1665	0.00	
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0.00	
Інші поточні зобов'язання	1690	279 094.00	340 184.00
Усього за розділом III	1695	509 796.00	753 428.00
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0.00	
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0.00	
Баланс	1900	1 062 401.00	1 214 865.00

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

Фінансові результати

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	460 338.00	501 245.00
Чисті зароблені страхові премії	2010		0.00
Премії підписані, валова сума	2011		0.00
Премії, передані у перестрахування	2012		0.00
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013		0.00
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014		0.00
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	341 152.00	361 449.00
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070		0.00
Валовий: прибуток	2090	119 186.00	139 796.00
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105		0.00
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110		0.00
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111		0.00
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112		0.00
Інші операційні доходи	2120	92 387.00	58 788.00
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121		0.00

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис.грн
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122		0.00
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123		0.00
Адміністративні витрати	2130	32 080.00	28 633.00
Витрати на збут	2150	26 204.00	22 797.00
Інші операційні витрати	2180	27 461.00	14 671.00
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181		0.00
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182		0.00
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	125 828.00	132 483.00
Дохід від участі в капіталі	2200		0.00
Інші фінансові доходи	2220	2 386.00	1 094.00
Інші доходи	2240	2 318.00	1 083.00
Дохід від благодійної допомоги	2241		0.00
Фінансові витрати	2250	46 461.00	29 529.00
Втрати від участі в капіталі	2255		0.00
Інші витрати	2270	18 494.00	1 722.00
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275		0.00
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	65 577.00	103 409.00

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис.грн
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300		0.00
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		0.00
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	65 577.00	103 409.00

Сукупний дохід

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		0.00
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		0.00
Накопичені курсові різниці	2410		0.00
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		0.00
Інший сукупний дохід	2445		0.00
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0.00	0.00
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		0.00
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0.00	0.00
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	65 577.00	103 409.00

Елементи операційних витрат

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Матеріальні затрати	2500	124 901.00	166 888.00
Витрати на оплату праці	2505	19 858.00	15 388.00
Відрахування на соціальні заходи	2510	2 379.00	2 506.00
Амортизація	2515	10 939.00	16 715.00
Інші операційні витрати	2520	125 821.00	176 651.00
Разом	2550	283 898.00	378 148.00

Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
Дивіденди на одну просту акцію	2650		0.00